Skolēnu kavējumu izglītības iestādē regulējums un vecāku atbildība Eiropas valstīs

Īsumā

Eiropas valstu normatīvajos aktos uzsvērta vecāku vai citu personu, kas realizē bērna aizgādību (turpmāk – vecāki) atbildība un iesaiste, nodrošinot, ka bērns iegūst valstī noteikto obligāto izglītību. Tādējādi regulējumā ir nostiprināta vecāku atbildība par to, lai bērns apmeklētu izglītības iestādi. Eiropas Savienībā (ES) nav izstrādāts vienots regulējums attiecībā uz skolas kavējumiem, un šis jautājums ir katras atsevišķās dalībvalsts pārziņā.

Aplūkoto Eiropas valstu regulējums, kas attiecas uz vecāku atbildību un iespējamām sankcijām saistībā ar izglītojamo kavējumiem obligātās izglītības iestādēs, ir atšķirīgs. Tāpat normatīvajos aktos ir atšķirīgi nosacījumi par to, kādi izglītības iestādes kavējumi uzskatāmi par attaisnojamiem un pamatotiem, kāds ir pieļaujamais kavēto mācību stundu vai dienu skaits, kādi ir izglītības iestādes pienākumi attiecībā uz kavējumu uzskaiti, kāda rīcība un kāda sadarbība ar izglītojamā vecākiem, pašvaldības vai valsts iestādēm ir nepieciešama neattaisnotu kavējumu gadījumos. Daudzviet normatīvo regulējumu papildina nosacījumi par profilakses un atbalsta pasākumiem. Lai novērstu neattaisnotus kavējumus, praksē par būtisku risinājumu uzskata kavējumu iemeslu agrīnu identificēšanu un ciešu sadarbību starp izglītības iestādi un vecākiem, veidojot vienotu izpratni un novēršot turpmākus pārkāpumus. Būtiska loma kavējumu mazināšanā ir izglītības iestāžu un citu atbildīgo pašvaldības institūciju sadarbībai, īstenojot pasākumus nolūkā novērst faktorus, kas noved pie kavējumiem. Izglītības iestādes savlaicīgi un atbilstoši noteiktajai kārtībai informē vecākus par bērna kavējumiem, kā arī pieprasa to pamatojumu, ja iepriekš nav saņemta skolēna prombūtnes atļauja. Īsāka prombūtne skolēna veselības problēmu dēļ lielākoties tiek uzskatīta par attaisnojamu, un tās pamatošanai daudzās valstīs pietiek ar vecāku iesniegumu vai paziņojumu skolai. Ilgākas prombūtnes attaisnošanai parasti ir nepieciešama ārsta vai veselības aprūpes iestādes izziņa.

Dažu valstu, piemēram, Čehijas, Igaunijas un Somijas, skolās ir visnotaļ pielaidīga nostāja attiecībā uz bērna prombūtni, citstarp arī gadījumos, kad tā saistīta ar kopīgām ģimenes brīvdienām mācību laikā. Savukārt citviet, piemēram, Apvienotās Karalistes daļā Anglijā*, Austrijā, Francijā, Itālijā, Lietuvā, Nīderlandē, Norvēģijā, Spānijā, Ungārijā, Vācijā un Zviedrijā, ģimenes atvaļinājums vai ceļojums netiek uzskatīts par attaisnojamu skolēna ilgstošas prombūtnes iemeslu. Dažās valstīs normatīvajā regulējumā paredzētas soda sankcijas vecākiem gadījumos, kad bērns neattaisnoti kavē mācības, taču sankcijas tiek piemērotas tikai kā galējs līdzeklis, ja iepriekš veiktie pasākumi nav devuši vēlamo rezultātu. Piemēram, Anglijā un Portugālē prokuratūra var uzlikt par pienākumu vecākiem apmeklēt īpašas mācības, lai veicinātu viņu izpratni par nepieciešamību nodrošināt to, ka bērns regulāri apmeklē skolu.

Visizplatītākais sankciju veids ir naudas sods (Anglijā, Austrijā, Bulgārijā, Čehijā, Francijā, Grieķijā, Īrijā, Kiprā, Nīderlandē, Norvēģijā, Polijā, Rumānijā, Slovākijā, Somijā, Vācijā un Zviedrijā), bet dažās valstīs paredzēta arī krimināltiesiskā atbildība (Austrijā, Čehijā, Francijā, Grieķijā, Itālijā, Kiprā, Rumānijā, Slovākijā). Citviet vecākus soda, pārtraucot ģimenei izmaksāt sociālo pabalstu par bērnu (Bulgārijā, Dānijā, Nīderlandē, Portugālē, Slovākijā, Ungārijā). Ja tiek konstatētas problēmas, kuru dēļ bērns regulāri vai ilgstoši neapmeklē mācības izglītības iestādē, vecākiem var draudēt nopietnas juridiskas sekas, tostarp bērnu tiesību aizsardzības iestāžu iesaiste, aizgādības tiesību apturēšana vai pat atņemšana.

Neattaisnota un bieža prombūtne no skolas var radīt veselu virkni problēmu. Pētījumos gūts apliecinājums tam, ka kavējumi var būt saistāmi gan ar zemāku skolēna akadēmisko sniegumu, gan skolas priekšlaicīgu pamešanu, kā arī zemākiem sasniegumiem izglītībā vēlāk dzīvē.

* Apvienotajā Karalistē saskaņā ar Izglītības likumu izglītība ir decentralizēta – tas nozīmē, ka katrā no četrām Apvienotās Karalistes valsts daļām (Anglijā, Skotijā, Velsā un Ziemeļīrijā) ir atšķirīga izglītības sistēma, tādējādi arī pieeja ar kavējumiem skolās saistītajai problēmai ir atšķirīga. Apskatā sniegtā informācija attiecas uz Angliju.

Apskata autore: Ilona Beizītere, Saeimas Analītiskā dienesta pētniece

Latvijā pamatizglītības iegūšana ir obligāta. Saskaņā ar Izglītības likumu **vecāki ir atbildīgi par to, lai bērns iegūtu obligāto izglītību**, par sadarbību ar izglītības iestādi, tās pedagogiem, citām mācību procesa īstenošanā iesaistītajām personām un – bērna izglītības nodrošināšanas jautājumos – arī ar pašvaldību. Likums nosaka vecākiem pienākumu savlaicīgi sniegt izglītības iestādei informāciju par bērna veselības stāvokli un jebkādiem citiem apstākļiem, kas var ietekmēt izglītības programmas apguvi. Tādējādi no Izglītības likuma izriet arī vecāku pienākums informēt izglītības iestādi par bērna kavējumiem.

Ministru kabinets (MK) ir noteicis Kārtību, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi. Šajā dokumentā noteikts **izglītības iestādes pienākums gadījumā**, kad izglītojamais nezināma iemesla dēļ nav ieradies uz mācību sākumu vai kādu mācību stundu, **nekavējoties, ne vēlāk kā mācību dienas laikā, sazināties ar izglītojamā vecākiem**, lai noskaidrotu kavējuma iemeslu. Ja izglītojamais, kas apgūst vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības programmu, vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī nav apmeklējis skolu un izglītības iestādei nav informācijas par neierašanās iemeslu vai iemesls nav uzskatāms par attaisnojošu, izglītības iestāde nekavējoties Valsts izglītības informācijas sistēmā ievada informāciju par izglītojamā kavējumiem un to iemesliem (ja tie ir zināmi), kā arī rīcību to novēršanai. MK noteikumi paredz to, ka **pašvaldības izglītības pārvaldes iestāde vai izglītības speciālists**, pamatojoties uz Valsts izglītības informācijas sistēmā ievadīto informāciju, ja nepieciešams, **sadarbībā ar izglītības iestādi un citām institūcijām, tostarp sociālo dienestu un bāriņtiesu** noskaidro cēloņus, kuru dēļ skolēns neapmeklē izglītības iestādi, un koordinē šo cēloņu novēršanu. Savukārt tad, ja ir pamatotas aizdomas, ka attiecībā uz izglītojamo, kas kavējis skolu bez attaisnojoša iemesla, ir pārkāptas viņa tiesības uz izglītību, **izglītības iestādei par to jāinformē pašvaldības kompetentās iestādes.** Ja kompetentajām pašvaldības iestādēm konstatēto tiesību pārkāpumu nav izdevies novērst, izglītības iestādei par minēto tiesību pārkāpumu ir jāinformē Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija. MK noteikumi nosaka pienākumu Izglītības kvalitātes valsts dienestam reizi gadā apkopot un analizēt Valsts izglītības informācijas sistēmā ievadīto informāciju un sniegt metodisku atbalstu pašvaldībām un izglītības iestādēm, lai mazinātu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku.

Kārtību, kādā vecāki informē izglītības iestādi par kavējumiem, kas saistīti ar bērna veselības stāvokli vai citiem apstākļiem (piemēram, skolēna dalību sporta sacensībās vai ģimenes ceļojumu mācību laikā), nosaka izglītības iestāde. Latvijā nav vienota normatīvā regulējuma, kas paredzētu gadījumus, kad izglītības iestādes drīkst attaisnot mācību kavējumus, un attaisnošanai nepieciešamos dokumentus, piemēram, ārsta izziņu par kavējumu veselības problēmu dēļ. **Pašlaik katra izglītības iestāde individuāli, balstoties uz saviem iekšējās kārtības noteikumiem, nosaka, kādos gadījumos kavējums ir attaisnojams un kādi dokumenti ir nepieciešami.** Izglītības likums un citi normatīvie akti neparedz atšķirīgus nosacījumus atkarībā no tā, vai skolēns mācās valsts vai privātajā izglītības iestādē.

Skolēna ilgstošas prombūtnes gadījumos izglītības iestāde viņam nodrošina iespēju apgūt mācību saturu atbilstoši izglītības iestādē noteiktajiem iekšējās kārtības noteikumiem. Kavētā mācību satura apguve parasti tiek nodrošināta **pēc individuāla mācību plāna un attālinātas apmācības veidā.**

1. Kavējumu iemesli un raksturojums

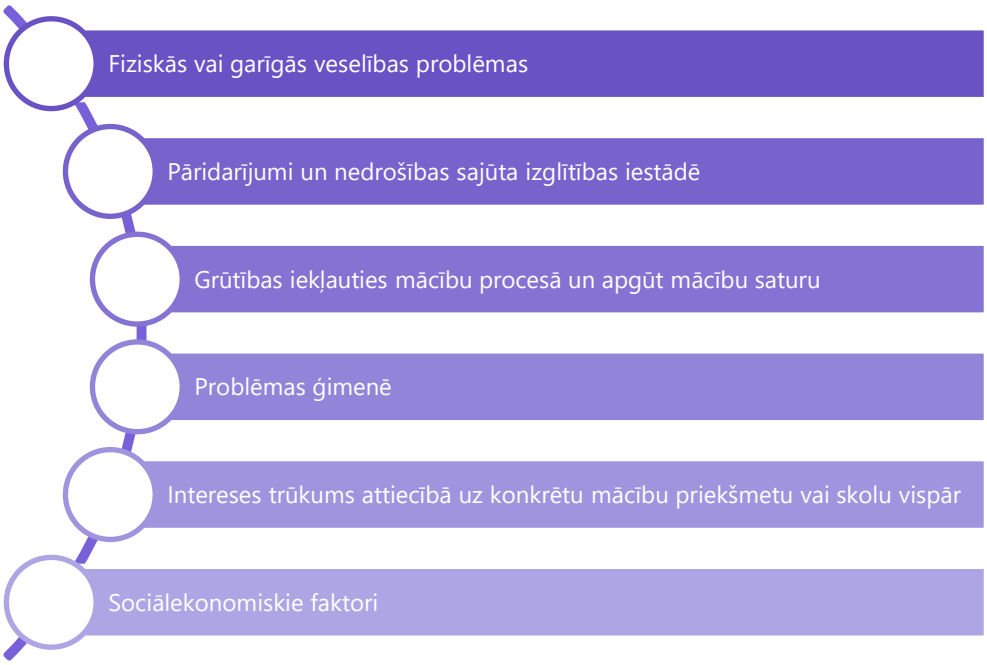
Saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (*Organisation for Economic Co-operation and Development*; *OECD*) pētījuma datiem 2022. gadā kavējumu līmenis Latvijā obligātās izglītības iestādēs bija augstāks nekā vidēji *OECD* valstīs. *OECD* starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas *PISA* aptauja veikta par tādiem kavējumiem, kad skolēns bez attaisnojoša iemesla nav apmeklējis skolu visu mācību dienu vai tikai dažas mācību stundas pēdējo divu nedēļu laikā pirms atbilžu sniegšanas. Latvijā no visiem aptaujātajiem skolēniem 19 % norādīja, ka viņi vismaz vienu vai vairākas reizes bez attaisnojoša iemesla ir kavējuši visu mācību dienu (Igaunijā – 19 %, *OECD* valstīs vidēji – 20 %), savukārt dažas mācību stundas bez attaisnojoša iemesla kavējuši 33 % skolēnu (Igaunijā – 31 %, *OECD* valstīs vidēji – 28 %), bet ieradušies uz mācību nodarbību ar nokavēšanos – 56 % skolēnu (Igaunijā – 46 %, *OECD* valstīs vidēji – 45 %).

Nodarbības izglītības iestādē var tikt kavētas dažādu iemeslu dēļ (1. attēls). Dažādos pētījumos konstatēts, ka **biežākie kavējuma iemesli ir saistīti ar slimošanu, tostarp izglītojamiem mēdz būt biežas vai hroniskas slimības.** Vēlmi apmeklēt skolu mazina saņemtie pāridarījumi. Prombūtne bieži saistīta ar izglītojamā subjektīvo pieredzi un labsajūtas trūkumu skolā. Bērniem ir arī garīgās veselības un psihoemocionālas problēmas, piemēram, piederības un

drošības sajūtas trūkums skolā, un tādēļ viņi izvairās apmeklēt izglītības iestādi. Skolēns var vairīties no došanās uz skolu, ja jūtas atšķirīgs no citiem skolēniem vai arī viņa sekmju līmenis mācību satura apguvē ir nepietiekams.

Izglītojamais var kavēt skolu savas uztveres, trauksmes un dažādu tādu emociju dēļ, kas viņam rodas saistībā ar apstākļiem mājās vai vidi izglītības iestādē. Konstatēts, ka skolēnu kavējumu biežuma mazināšanā būtiska loma ir arī izglītības iestādē valdošajam mikroklimatam, pedagoģiskā personāla un izglītojamo savstarpējām attiecībām, kā arī atbalstam, ko sniedz skola vai klases audzinātājs. Vairums skolēnu tomēr apzinās, ka disciplīnas nodrošināšanai skolā ir nepieciešami noteikti soda pasākumi. Taču minētajiem pasākumiem jābūt saprātīgi piemērojamiem (respektīvi, nav pieļaujama kliegšana, psiholoģiska vai fiziska vardarbība, izraidīšana no klases u. tml.), neignorējot skolēnu individuālās īpatnības un vajadzības. Tāpat jānodrošina izglītojamo informētība par noteikumiem izglītības iestādē, jāpiemēro brīdinājumi, iztiekot bez asas vārdu apmaiņas.

Dažkārt skolēni neapmeklē izglītības iestādi tāpēc, ka atrašanās tajā tiek asociēta ar garlaicīgu laika pavadīšanas veidu, un skolēni tiecas rast jēgpilnu nodarbi citur. Problēma var būt arī tāda, ka, raugoties no skolēna skatpunkta, skolotāji pret viņu izturas netaisnīgi. **Arī dažādi sociālekonomiskie faktori nereti var radīt šķēršļus, kuru dēļ skolēni neapmeklē skolu.** Ģimenei var trūkt līdzekļu mācību procesam nepieciešamo piederumu iegādei. Dažkārt nav pieejams arī transports izglītojamā nogādāšanai izglītības iestādē.

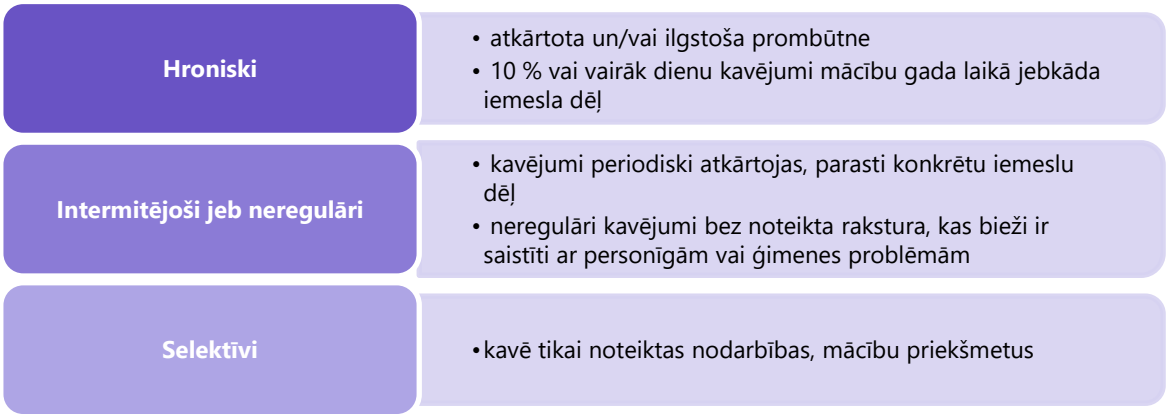

1. attēls. **Biežāk konstatētie izglītības iestādes kavējumu iemesli**
Balstīts uz: *Anguita,* 2023; *Birioukov-Brant,* 2017; Purviņš, 2017

Saskaņā ar 2022. gadā veiktās *PISA* aptaujas rezultātiem 19 ES valstīs, tostarp Latvijā, biežākie ilgstošu mācību kavējumu iemesli bija slimošana (76 %), garlaicība (22,7 %) un nedrošības sajūta skolā (19,2 %). Tomēr starp dažādām valstīm pastāv atšķirības atkarībā no tā, cik liels ir to skolēnu īpatsvars, kuri atzīst, ka ir kavējuši skolu.

Izglītības iestādes kavējumi izraisa tālejošas sekas gan atsevišķiem izglītojamiem, gan sabiedrībai kopumā. Regulārs skolas apmeklējums ir svarīgs, lai skolēns ne vien iegūtu zināšanas, bet arī attīstītu komunikācijas prasmes, kā arī veidotu attiecības ar vienaudžiem un skolotājiem. Ilgtermiņā kavējumi var pasliktināt gan skolēna iegūtās izglītības kvalitāti, gan arī izredzes iegūt augstāka līmeņa izglītību, bet vēlāk – arī kavēt iekļaušanos darba tirgū.

Lai efektīvi novērstu mācību kavējumus vai vismaz mazinātu to biežumu, ir būtiski identificēt kavējumu raksturu (2. attēls).

2. attēls. **Kavējumu raksturojums**
Balstīts uz: *Anguita*, 2023; *Attendance Works*, n. d.

Hronisku mācību kavējumu dēļ skolēniem rodas grūtības apgūt mācību saturu, un tādējādi var tikt apdraudēta iespēja iegūt obligāto izglītību. Piemēram, Amerikas Savienotajās valstīs par hronisku kavējumu uzskata tādu situāciju, ka skolēns ir kavējis vismaz 10 % vai vairāk dienu mācību gada laikā. Hroniski kavējumi var būt un var arī nebūt saistīti ar attaisnojošiem iemesliem.

Piemēram, Anglijā, kur izglītību regulējošie normatīvie akti paredz stingrus nosacījumus attiecībā uz skolēnu kavējumiem, ir noteikta kārtība kavējumu uzskaitei un attiecīgie dati tiek monitorēti valsts līmenī. Šajā sistēmā ir skaidri definēts gan izglītojamo kavējumu līmenis, gan pasākumi kavējumu novēršanai. Situāciju, kad izglītojamais kavējis 10 % vai vairāk no mācību stundu kopējās slodzes gada laikā, dēvē par ilgstošu prombūtni (*persistent absent*), savukārt tāda situācija, ka kavējumu skaits pārsniedz 50 %, tiek raksturota kā "būtiska" (*severely absent*). Anglijā kavējumu mazināšanai tiek pievērsta īpaša uzmanība, jo pētījumi liecina par saikni starp prombūtni skolā un noziedzīgu rīcību. Pētījumā par nepilngadīgo pieļautajiem likumpārkāpumiem tika **konstatēts, ka 81 % jauniešu, kuri saņēmuši brīdinājumu vai bijuši tiesāti, ir ilgstoši kavējuši skolu.** Turklāt no tiem, kuri pastrādājuši smagus vardarbīgus nodarījumus, 85 % bija ilgstoši kavējuši mācības.

Anglijā saskaņā ar kavējumu uzskaites datiem par obligātās izglītības ieguvi valsts finansētās pamatskolās, vidusskolās un speciālajās skolās 2024./2025. mācību gadā no 9. septembra līdz 2025. gada 28. aprīlim kopējais kavējumu apmērs bijis 6,7 % no visām nodarbībām. No tiem attaisnotie kavējumi bija 4,5 %, bet neattaisnotie – 2,2 %. Savukārt tie skolēni, kuri ilgstoši kavējuši mācības, veidojuši 18,1 % no kopējā izglītojamo skaita. Tas ir mazāk nekā 2023./2024. mācību gadā, kad "ilgstošie kavētāji" veidoja 20 %.

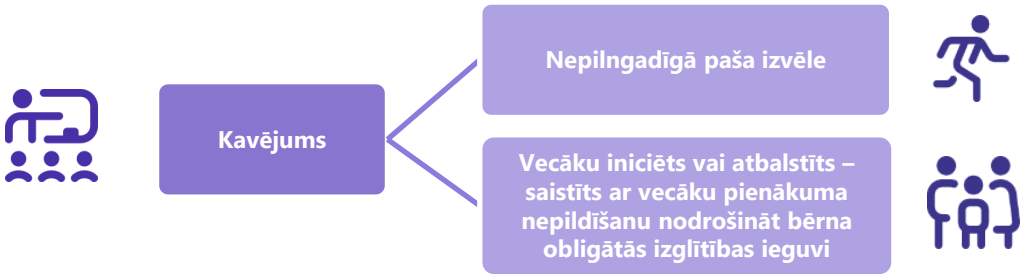
Anglijā, konstatējot skolēna ilgstošu prombūtni, skolām un vietējām iestādēm ir jāsadarbojas, lai sniegtu papildu mērķtiecīgu atbalstu nolūkā novērst faktorus, kas ir kavējumu pamatā. Lai pasākumi būtu efektīvi, skolām sākotnēji ir jāizzina prombūtnes iemesli. Tikai tad, **ja attiecīgie atbalsta pasākumi, kas īstenoti citstarp sadarbībā ar vecākiem, nav snieguši rezultātu, vecākiem var piemērot soda sankcijas.**

Citviet nav ieviesta stingra kārtība kavējumu uzskaitei un uzraudzībai. Piemēram, Zviedrijā nav noteikts, cik mācību stundu vai dienu skolēns mācību gada laikā drīkst kavēt vai pēc cik dienu ilgas skolēna prombūtnes tiek uzsākta kavējumu izpēte. To veic, ņemot vērā konkrēto situāciju un apstākļus, lai tādējādi turpmāk novērstu kavējumu iemeslus un sagatavotu priekšlikumus par nepieciešamo atbalstu.

2. Pasākumi kavējumu novēršanai

Aplūkotajās Eiropas valstīs to normatīvajā regulējumā nostiprināta vecāku atbildība par to, lai bērns iegūtu valstī noteikto obligāto izglītību. Ar atbildību pamatā saprot rūpes par to, lai bērnam mājās būtu mācības stimulējoša vide, kā arī par atbalsta sniegšanu bērniem, nodrošinot to, lai viņi apmeklē skolu. Dažkārt problēmām saistībā ar to, ka bērni neapmeklē skolu, ir grūti rast risinājumus, jo dažādas iesaistītās puses, piemēram, skola un vecāki, atšķirīgi uztver attaisnojamus un neattaisnojamus skolas kavējumus.

Lai novērstu ilgstošu un nepamatotu izglītības iestādes kavēšanu, būtiski ir savlaicīgi identificēt cēloņus. Šajā kontekstā būtiski ir tas, pēc kā iniciatīvas kavējums radies (3. attēls).

3. attēls. **Kavējumu iniciētāji**

Ja skolēns nav ieradies skolā, izglītības iestādei ir iespējami ātri jānoskaidro kavējuma iemesls un jāizvērtē saņemtā informācija, lai varētu atbilstoši rīkoties.

Par nepieciešamību savlaicīgi ziņot par kavējumu izglītības iestādei Igaunijā

Saskaņā ar Igaunijas tieslietu kanclera (tiesībsarga) skaidrojumu attiecībā uz Pamatskolu un vidusskolu likumā minēto skolēna prombūtni jebkuram skolas kavējumam ir jābūt pamatotam un attaisnojamam. Būtiska ir izglītības iestādes savlaicīga informēšana par izglītojamā prombūtni.

Ja skolai ir zināms, ka bērns pēc vecāku lēmuma pārtrauks mācības ģimenes ceļojuma vai cita līdzīga iemesla dēļ, izglītības iestādei ir iespēja savlaicīgi informēt vecākus par iespējamiem riskiem un pieejamiem atbalsta pasākumiem. Izglītības iestādei ciešā sadarbībā ar vecākiem ir jāizvērtē sekas, pie kā var novest izglītojamā prombūtne laikā, kad skolā notiek mācības.

Lemjot par skolēna prombūtni un nepiedalīšanos mācību procesā, jāņem vērā, ka ilgstošs kavējums var apgrūtināt mācību satura apguvi un uzdevumu izpildi. Tādēļ, plānojot ģimenes ceļojumu mācību laikā, vecākiem ir jāizvērtē, kāds risinājums konkrētajā situācijā vislabāk atbilst bērna interesēm, jāizskaidro bērnam prombūtnes iespējamās sekas, kā arī jāuzklausa viņa paša viedoklis.

Saskaņā ar Pamatskolu un vidusskolu likuma nosacījumiem skolotāju pienākums ir kontrolēt skolēna attīstību un spēju tikt galā ar mācību procesu un, ja nepieciešams, pielāgot mācību procesu skolēna individuālajām vajadzībām un spējām. Lai skolēns varētu apgūt kavēto mācību saturu, viņam sniegtā atbalsta līmenis lielā mērā ir atkarīgs gan no viņa individuālajām spējām, gan no tā, cik intensīva bijusi mācību programma viņa prombūtnes laikā. Jo ilgāka ir prombūtne, jo lielāka iespējamība, ka bērnam būs grūti atjaunot mācību ritmu un sekmīgi iekļauties mācību procesā. Šādos gadījumos skola var, piemēram, piedāvāt individuālas konsultācijas vai, ja nepieciešams, izstrādāt skolēnam individuālu mācību plānu, lai atvieglotu mācību satura apguvi pēc atgriešanās skolā. Ja bērns apgūst pamatizglītību un ģimene paredz ilgstošu prombūtni, **vecākiem ir iespēja pieprasīt mājmācību**. Tā kā šādā gadījumā par izglītības procesa nodrošināšanu – gan organizatoriski, gan finansiāli – ir atbildīgi vecāki, skolai jāvērtē, vai attiecīgajam bērnam mājmācības forma ir piemērota. Šāds izvērtējums veicams, ņemot vērā vecāku spējas nodrošināt pilnvērtīgu izglītību bērna interesēs.

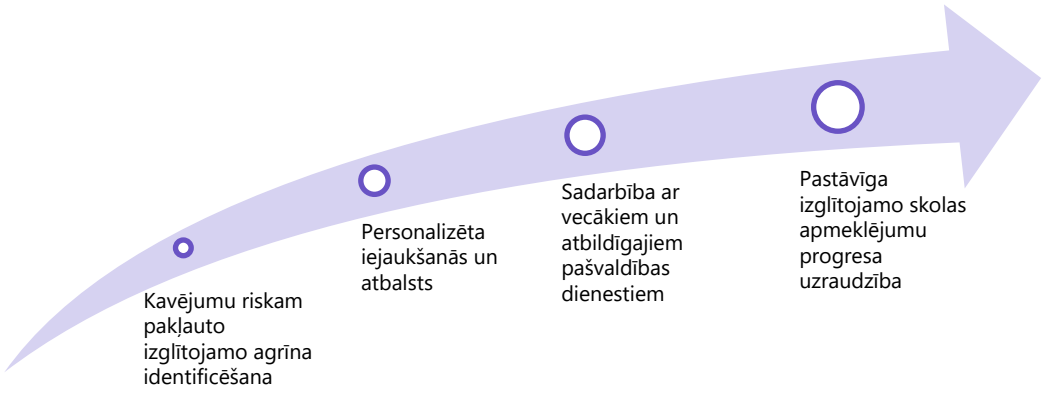
Ja skolēns nav ieradies skolā, izglītības iestādei ir jānoskaidro prombūtnes iemesls un jāizvērtē saņemtā informācija par kavējuma iemeslu un iespēja kavējumu attaisnot. Šaubu gadījumā skolai ir pienākums pārbaudīt skolēna prombūtnes apstākļus.

Skola attaisno prombūtni, ja tā saistīta ar skolēna veselības stāvokli, nepārvaramu varu vai ģimenes apstākļiem. Tomēr izglītības iestādei ir tiesības attaisnot arī kavējumus, kam ir citi iemesli – piemēram, skolēna dalība sporta nometnē vai līdzīga rakstura aktivitātēs. Katrs prombūtnes gadījums jāizvērtē, ņemot vērā konkrētos apstākļus un bērna intereses. Skolai ir jānoskaidro, vai prombūtne ir radusies vecāku lēmuma dēļ.

Ja skolēns mācības obligātās izglītības iestādē kavē bez attaisnojoša iemesla, skolai jāapsver atbalsta pasākumu īstenošanas iespēja vai jāvēršas pašvaldībā. Ja bērns kavē skolu vecāku lēmuma dēļ un skola uzskata, ka šis lēmums nav atbilstošs, skola var to apspriest ar skolēnu un vecākiem intervijas laikā. Turklāt skola var izvērtēt iespēju sazināties ar vietējo pašvaldību, ja tiek konstatēts, ka vecāks ir rīkojies pretēji bērna interesēm.

Avots: *Madise, 2023*

Agrīna prombūtnes iemeslu noteikšana, savlaicīga iejaukšanās un profilakses pasākumu īstenošana ir būtiski elementi, lai nodrošinātu visiem izglītojamiem iespēju iegūt kvalitatīvu izglītību (4. attēls).

4. attēls. **Pasākumi kavējumu novēršanai izglītības iestādē**
Balstīts uz: *Anguita, 2023*; *OECD, 2024*

Izglītības iestādes neapmeklēšana nereti tiek slēpta no vecākiem, tāpēc skolai ir būtiska loma neattaisnotu kavējumu mazināšanā. Skolas darbinieki bieži ir pirmie, kas pamana izmaiņas apmeklējuma regularitātē, tādējādi dodot iespēju iestādei īstenot agrīnu preventīvu rīcību. Tas ļauj identificēt ar kavējumiem saistītas problēmas, noteikt skolēna vajadzības un sniegt viņam nepieciešamo atbalstu. Izglītības iestāde šādā veidā var palīdzēt novērst ilgstošu un sistemātisku skolas kavēšanu. Tomēr kavējumu novēršanā būtiska loma ir visu iesaistīto pušu – izglītības iestādes, skolēnu un vecāku – sadarbībai. Izglītojamā uzklausīšana un cieša komunikācija starp pedagoģisko personālu un vecākiem ir svarīga, lai panāktu vienotu izpratni par kavējumu iemesliem un rastu efektīvus risinājumus to novēršanai.

Izglītības iestādē ir nepieciešama starpdisciplināra sadarbība un koordinācija, lai īstenotu preventīvus pasākumus. Šie pasākumi var ietvert kompleksu pieeju skolēnu uzvedības un prombūtnes novērošanai, kā arī intervijas ar skolēnu un vecākiem, ņemot vērā citstarp bērna slimības vēsturi. Lietpratēji iesaka izglītības iestādēm un vecākiem izstrādāt speciālu pasākumu plānu, lai novērstu kavējumus. Komandas pieeja kavējumu problēmas novērtēšanai un preventīvai rīcībai, kurā ir iesaistīta ģimene, pedagogi, ārstniecības personāls un pašvaldības atbildīgo dienestu pārstāvji, palielina veiksmīga risinājuma iespējamību.

Anglijā Izglītības likums nosaka vecāku atbildību nodrošināt, lai viņu bērns iegūst obligāto izglītību, kaut gan vecākiem ir tiesības izglītot savus bērnus arī mājās. Tomēr gadījumos, kad bērns ir reģistrēts izglītības iestādē, vecāki ir atbildīgi par to, lai viņš skolu apmeklētu regulāri.

Vairums **izglītības iestāžu ar vecākiem noslēdz īpašu līgumu, kurā izskaidroti izglītības iestādes noteikumi attiecībā uz disciplīnas ievērošanu un iespējamām sankcijām pārkāpumu, tostarp kavējumu, gadījumā.** Iepazīšanās ar izglītības iestādes līguma nosacījumiem un to apspriešana stiprina vecāku izpratni un atbildību arī par to, lai bērns nekavētu skolu. Līgumā ir uzskaitīti arī skolēna pienākumi, tostarp pienākums savlaicīgi ierasties skolā.

2024. gadā ir izstrādātas visaptverošas, uz pierādījumiem balstītas vadlīnijas (*Working Together to Improve Attendance guidance*), kas paredz skolas, pašvaldības un valsts iestāžu sadarbību, lai mazinātu izglītojamo kavējumus obligātās izglītības iestādē.

Vadlīnijas kopīgai rīcībai, lai uzlabotu izglītības iestādes apmeklētību

Vadlīnijas ietver skaidrus norādījumus izglītības un pašvaldības iestādēm, lai nodrošinātu labās prakses pārņemšanu no citām valsts skolām apmeklētības uzlabojumu jomā. Vadlīnijas ietver ieteikumus izstrādāt tādu apmeklētības politiku, kas būtu saprotama visām procesā iesaistītajām pusēm, veidot attiecības ar ģimenēm, sadarboties ar citām skolām un sniegt mērķtiecīgu atbalstu tiem skolēniem, kuriem apmeklējuma rādītāji ir viszemākie.

Vadlīnijas citstarp ietver arī šādus ieteikumus:

- ✓ Ja skolēnu kavējumi ir ilgstoši, skolām un pašvaldības iestādēm ir jāsadarbojas, lai sniegtu mērķtiecīgu atbalstu, novērstu skolas apmeklējuma šķēršļus un veicinātu skolēnu atgriešanos skolā.

- ✓ Ja skolēnam ir būtiski kavējumu rādītāji, nepieciešama visu attiecīgo dienestu koordinēta rīcība. Šī rīcība var ietvert īpašus pasākumus, piemēram, izstrādāt ģimenes apmeklējuma plānu, kā arī sagatavot izglītības, veselības un aprūpes plānu vai, ja nepieciešams, nodrošināt alternatīvu izglītību, lai pārvarētu šķēršļus mācību satura apguvē.

Citi valsts līmeņa pasākumi apmeklētības uzlabošanai izglītības iestādēs ietver kavējumu datu izsekošanas rīku obligātu ieviešanu, apmeklējumu centru (*attendance hubs*), kuros skolas ar labākajiem apmeklējumu rādītājiem dalās savā pieredzē, darbības atbalstu, kā arī apmeklējumu konsultantu pakalpojumu ieviešanu skolās un pašvaldības iestādēs.

Valstī tiek īstenoti arī šādi pasākumi:

- trīs gadu izmēģinājuma programma, kuras mērķis ir nodrošināt tā dēvētos apmeklētības mentorus – speciālistus, kas individuāli strādā ar tiem skolēniem, kuru skolas apmeklētības rādītāji ir viszemākie;
- sabiedrības informēšanas un komunikācijas kampaņa, kuras mērķis ir uzsvērt, ka regulāra skolas apmeklēšana ir ļoti nozīmīga, un mudināt vecākus nepārtraukt bērna skolas apmeklējumu nelielu veselības problēmu vai vieglas trauksmes dēļ. Kampaņas ietvaros tīmekļvietnē tiek publicēti praktiski padomi vecākiem.

Visām izglītības iestādēm ir pienākums uzturēt skolas apmeklētības reģistru, lai apkopotie dati kalpotu kā rīks savlaicīgai problēmu identificēšanai, kā arī ļautu salīdzināt apmeklējuma rādītājus vietējā un valsts mērogā. Reģistrs ir pieejams pašvaldībai, un katrai skolai ir pienākums informēt pašvaldību, lai tā varētu lemt par turpmāko rīcību gadījumos, kad izglītojamais mācību iestādi nav apmeklējis vairāk nekā 15 mācību dienas.

Arī situācijās, kad vecākiem ir grūtības nodrošināt bērna došanos uz skolu, izglītības iestāde un pašvaldība var sniegt atbalstu. Pēc pārrunām par skolas apmeklētības problēmām un vienošanās par atbilstošākajiem risinājumiem tiek izstrādāts individuāls rīcības plāns. Sagatavojot atbalsta pasākumus, tiek ņemts vērā, ka ilgstoši slimojoši bērni, kā arī tādi izglītojamie, kuriem ir speciālas izglītības vajadzības un invaliditāte, var sastapties ar papildu šķēršļiem skolas apmeklēšanai. Paredzēts, ka skolām jāveido cieša sadarbība ar vecākiem un vietējiem dienestiem, lai sniegtu atbalstu bērniem, kuri dažādu iemeslu dēļ ilgstoši vai atkārtoti neapmeklē skolu, un jānodrošina risinājumi, kas pielāgoti viņu individuālajām vajadzībām.

Vairākās pašvaldībās darbojas **speciālas komandas, kas palīdz vecākiem nodrošināt, lai viņu bērns uzlabo skolas apmeklētību.** Šo īpašo komandu piedāvātā palīdzība var ietvert:

- ✓ atbalstu bērna slodzes mazināšanai, piemēram, gadījumos, kad bērns ikdienā rūpējas par kādu ģimenes locekli vai tuvinieku;
- ✓ atbalstu mācību apguvē, ja bērns veselības problēmu vai traumas dēļ uz laiku nevar apmeklēt skolu;
- ✓ sadarbību ar ģimeni un skolu, lai risinātu gadījumus saistībā ar iebiedēšanu vai citus problēmgadījumus;
- ✓ vecāku līguma noslēgšanu – brīvprātīgu rakstveida vienošanos starp vecākiem un pašvaldību vai skolas vadību par konkrētiem pasākumiem, kas veicami bērna apmeklētības rādītāju uzlabošanai.

Ja vecāki atsakās noslēgt līgumu vai neievēro tajā paredzētos nosacījumus, šis fakts var tikt ņemts vērā kā pierādījums, pašvaldības padomei lemjot par iespējamu soda sankciju piemērošanu vecākiem.

Austrijā federālais likums par obligāto izglītību noteic, ka vecākiem ir pienākums nodrošināt bērnam obligātās izglītības ieguvi un viņa regulāru skolas apmeklējumu. Katra mācību gada sākumā klases audzinātājam vai izglītības iestādes vadītājam ir pienākums informēt skolēnus un viņu vecākus par skolas iekšējās kārtības noteikumiem, kā arī par juridiskajām sekām, kas var iestāties tad, ja tiek pārkāptas apmeklētības prasības. Pasākumi, kuru mērķis ir novērst obligātās izglītības iestādes kavējumus, var ietvert kavējuma iemesla noskaidrošanu, brīdinājuma izteikšanu par neattaisnotu prombūtni, ja tā nepārsniedz trīs mācību dienas, vai citu situācijai atbilstošu vienošanos ar skolēnu un viņa vecākiem. Ja nepieciešams, jāiesaista skolēnu konsultanti, skolas psihologs vai, piemēram, sociālais dienests. Naudas sods vecākiem tiek piemērots kā galējais līdzeklis.

Čehijā saskaņā ar Likumu par pirmsskolas, pamata, vidējo, terciāro profesionālo un citu izglītību vecāki ir atbildīgi par to, lai viņu bērns regulāri apmeklētu izglītības iestādi. Likumā noteikts arī tas, ka gadījumā, ja par skolēna prombūtni trīs dienu laikā nav saņemti kavējumu attaisnojoši dokumenti atbilstoši skolas nolikumā norādītai kārtībai, atbildīgajam izglītības iestādes darbiniekam jāsazinās ar skolēna vecākiem, lai vienotos par turpmākiem soļiem un pasākumiem. Ja pamatskolas skolēnam ir vairāk nekā 10, bet vidusskolēnam – vairāk nekā

12 neattaisnotu mācību stundu kavējumu, skolas direktoram ir pienākums sasaukt komisiju, lai izvērtētu kavējumu iemeslus. Komisijas sastāvā ietilpst skolas direktors, klases audzinātājs, mācību daļas vadītājs, citi atbildīgie skolas personāla pārstāvji, kā arī bērna vecāks. Līdztekus neattaisnotiem kavējumiem uzmanība tiek pievērsta arī atkārtotiem vai ilgstošiem, taču formāli attaisnotiem kavējumiem, jo tie var norādīt uz dziļākām problēmām, attiecībā uz kurām nepieciešama savlaicīga izpēte un rīcība. Tāpēc katra mācību gada ceturkšņa beigās tiek reģistrēti visi attaisnotie mācību nodarbību kavējumi. Ja klases audzinātājs konstatē, ka skolēns attaisnoti kavējis vairāk nekā 50 % mācību stundu, ieteicams rūpīgāk izvērtēt šo kavējumu pamatotību. Ja kavējumu iemesli šķiet nepārliecinoši, klases audzinātājs vai skolas direktors var sazināties ar nepilngadīgā skolēna vecākiem un pieprasīt papildu skaidrojumu. Ja kavējuma iemesls ir veselības problēmas, tad skola var lūgt iesniegt ārsta izziņu.

Ja problēmu nav iespējams atrisināt tiešā saziņā ar vecākiem, izglītības iestāde sadarbojas ar pašvaldību un tā lemj par bērnu sociālās un tiesiskās aizsardzības iestādes vai – nopietnākos gadījumos – policijas iesaisti. Šīs institūcijas var ierosināt soda sankciju piemērošanu vecākiem.

Dānijā saskaņā ar konstitūciju pamatizglītība ir obligāta, taču vecākiem ir tiesības izvēlēties starp bezmaksas izglītību valsts skolā (*Folkeskole*), maksas izglītību privātskolā vai arī mājmācību. Līdz ar to vecāku pienākums nodrošināt bērna izglītošanu var tikt izpildīts vairākos veidos.

Saskaņā ar likumu par pamatizglītību (*Folkeskole* likums) pašvaldībām ir pienākums nodrošināt, ka bērniem un jauniešiem vecumā no sešiem līdz 16 gadiem ir pieejama izglītība valsts pamatskolās. Atbilstoši izglītības iestādes rīkojumam par skolēnu prombūtni katrs kavējums skolā tiek reģistrēts vienā no trim kategorijām:

- ✓ prombūtne veselības stāvokļa dēļ;
- ✓ prombūtne ar skolas piešķirtu speciālu atļauju;
- ✓ neattaisnota prombūtne.

Neattaisnota prombūtne tiek reģistrēta gadījumos, kad tā nav saistīta nedz ar skolēna veselības stāvokli, nedz ar prombūtni cita tāda iemesla dēļ, ko ir saskaņojis izglītības iestādes direktors. Visi kavējumi jāievada elektroniskajā uzskaites sistēmā ne vēlāk kā vienas nedēļas laikā no prombūtnes sākuma. Šī sistēma ir pieejama arī attiecīgajai pašvaldībai. Ja skolēna prombūtne ir saistīta ar slimību un ir paredzams, ka tā būs ilgstoša, skolai iespējami ātri jāsazinās ar vecākiem, lai noskaidrotu, vai nav nepieciešams nodrošināt mājmācību.

Kad neattaisnoti kavējumi sasniedz 10 % vai vairāk no kopējās mācību stundu slodzes vienā ceturksnī, skolas vadībai ir pienākums informēt izglītojamā vecākus. Savukārt gadījumā, kad kavējumi pārsniedz jau 15 %, skolas vadība informē pašvaldību. Tā kā pašvaldības Dānijā ir atbildīgas par *Folkeskole* darbību, lēmumi par to, kā mazināt skolēnu kavējumus, tiek pieņemti vietējā līmenī. Ja nepieciešams, skolas vadība piesaista speciālistu atbalstu, tostarp pedagoģiski psiholoģisko dienestu. Pašvaldībām, izvērtējot katra gadījuma apstākļus, ir tiesības piemērot sankcijas. Viena no tām var būt bērnu un jauniešu pabalsta (*Børne- og ungeydelse*) izmaksas apturēšana. Uz šo pabalstu Dānijā ir tiesības visiem vecākiem.

Francijā Izglītības kodekss noteic, ka katram bērnam ir tiesības iegūt izglītību skolā un ģimenei ir pienākums nodrošināt šo tiesību īstenošanu. Izglītības iestādes kavējumi tiek uzskatīti par daudzslāņainu problēmu, ko ietekmē ne vien skolas vide, bet arī sociālie, ģimenes un individuālie apstākļi. Tā kā kavējumi nereti var būt izglītības iestādes pamešanas priekšvēstnesis, tie vispirms jāuzrauga un savlaicīgi jānovērš tieši izglītības iestādes līmenī. Tikai situācijās, kad skola nespēj risināt problēmu patstāvīgi, tiek iesaistīta skolu inspekcija. Izglītības iestāžu iekšējie noteikumi nosaka kārtību, kādā vecākiem ir pienākums ziņot par bērna kavējumiem, kā arī procedūras, kas jāievēro šādos gadījumos. Skolām ir pienākums uzturēt skolēnu kavējumu uzskaites sistēmu un nekavējoties informēt vecākus par jebkādu neattaisnotu prombūtni. Saskaņā ar Izglītības kodeksu atkārtotu kavējumu gadījumā – neatkarīgi no to iemesla – skolas vadībai ir jāuzsāk sarunas ar vecākiem, lai kopīgi izvērtētu skolēna situāciju.

Ja skolēns bez attaisnojoša iemesla nokavē vismaz četras – arī nepilnas – mācību dienas mēnesī vai ja vecāki nav snieguši ticamu informāciju par bērna prombūtni, vai šī informācija ir nepilnīga, skolas direktors sasauc izglītības padomes sanāksmi. Tās laikā tiek ierosināti korektīvi pasākumi, kā arī piedāvāts atbilstošs atbalsts un palīdzība vecākiem vai citām personām, kas ir atbildīgas par attiecīgā bērna labklājību. Lai apliecinātu iesaisti un saistības pret izstrādātajiem pasākumiem, tiek sagatavots rakstveida dokuments, ko paraksta vecāki.

Atkārtotu pārkāpumu gadījumā skola var vērsties Valsts izglītības dienestā, kas ir tiesīgs uzaicināt vecākus uz interviju, informēt par iespējamām sankcijām, kā arī – pēc nepieciešamības – izteikt brīdinājumu, piemērot administratīvu sodu vai nodot lietu prokuratūrai kriminālvajāšanas sākšanai.

Grieķijā attiecībā uz vecāku pienākumiem nodrošināt, lai bērns regulāri apmeklē skolu, un rīcību skolēna prombūtnes gadījumā, kā arī pieļaujamo kavējumu slieksni vērojamas atšķirības atkarībā no obligātās izglītības posma – vai bērns apmeklē pirmsskolu (4–5 gadu vecumā), sākumskolu (1.–6. klase) vai pamatskolu (7.–9. klase).

➔ Pirmsskolas un sākumskolas posmā apmeklētību uzrauga klases audzinātājs, kurš ir atbildīgs arī par kavējumu reģistrēšanu izglītības iestādes informācijas sistēmā.
- Ja skolēns bez pamatota iemesla neapmeklē skolu, audzinātājam ir pienākums nekavējoties informēt gan vecākus, gan izglītības iestādes direktoru.
- Ja skolēna prombūtne turpinās un netiek saņemta atbilstoša informācija vai kavējumu pamatojums, situācijas risināšanā var tikt iesaistītas atbildīgās institūcijas – policija, attiecīgās pašvaldības iestādes, tostarp arī sociālais dienests –, lai noskaidrotu izglītojamā atrašanās vietu. Ja arī šie pasākumi nesniedz rezultātu, skolas vadība sagatavo ziņojumu reģionālās izglītības pārvaldes vadītājam.
- Reģionālās izglītības pārvaldes vadītājs iesniedz pārskatu Izglītības, pētniecības un reliģijas lietu ministrijas Sākumskolas izglītības direktorātam, pievienojot ziņojumu par veikto izmeklēšanu. Turpmākos pasākumus, tostarp izglītojamā meklēšanu, visās valsts skolās veic tieši šis direktorāts.

➔ Pamatskolas skolēnu apmeklējuma nodrošināšana ir vecāku atbildība. Klases audzinātāja pienākumos ietilpst šāda rīcība:
- Ja skolēns ir sasniedzis 25 attaisnotu vai nepamatotu kavējumu slieksni, klases audzinātājs nekavējoties informē skolas direktoru un pēc tam sazinās ar vecākiem, lai noskaidrotu prombūtnes iemeslus.
- Ja skolēns nav apmeklējis skolu trīs dienas pēc kārtas, klases audzinātājam ir pienākums nekavējoties sazināties ar vecākiem, izmantojot piemērotus saziņas veidus (piezvanot pa tālruni, nosūtot elektroniskā pasta vēstuli, īsziņu u. c.), lai noskaidrotu prombūtnes iemeslu un informētu skolas direktoru.

Ja saziņa ar vecākiem nav iespējama, tiek īstenoti šādi pasākumi:
- Skolas direktors tiek informēts par situāciju, un tiek sasaukta pedagogu padome, lai izvērtētu nepieciešamās turpmākās darbības.
- Pedagogu padome izvērtē iespēju iesaistīt atbalsta dienestus – izglītības, sociālos vai citus – ar mērķi sniegt palīdzību ģimenēm, kas šajā ziņā saskaras ar izaicinājumiem.
- Ja situācija nerisinās un apmeklētība joprojām netiek nodrošināta, var tikt apsvērta iespēja informēt policiju vai citas kompetentās institūcijas, kas ir tiesīgas lemt par soda sankciju piemērošanu vecākiem.

Igaunijā vecāku pienākumi nodrošināt, lai viņu bērns iegūst obligāto izglītību un apmeklē skolu, ir noteikti Pamatskolu un vidusskolu likumā.

Izglītojamo prombūtnes uzskaitei skolā tiek izmantots speciāls elektroniskās izglītības iestāžu vadības informācijas platformas *eKool* modulis. Šī platforma aptver valsts skolu tīklu un savieno skolēnus, vecākus, skolotājus, kā arī pašvaldības. Savukārt *eKool* modulī, kas paredzēts pašvaldībām un skolu īpašniekiem, obligāti jāreģistrē informācija par skolēniem, kuri bez attaisnojoša iemesla kavējuši vairāk nekā 20 % no mācību stundu kopskaita viena mācību ceturkšņa laikā.

Skolas direktors var izmantot dažādas metodes, lai savlaicīgi atklātu un risinātu neattaisnoto kavējumu problēmas. Ja konstatēti neattaisnoti kavējumi, izglītības iestādei saskaņā ar Pamatskolu un vidusskolu likumu jāīsteno konkrēti pasākumi, lai novērstu situācijas pasliktināšanos un uzlabotu apmeklētības rādītājus. Šie pasākumi ietver:
- ✓ skolēna uzvedības pārrunāšanu ar viņa vecākiem;
- ✓ skolēna uzvedības pārrunāšanu ar pašu skolēnu skolas direktora klātbūtnē;
- ✓ skolēna uzvedības apspriešanu ar pašu skolēnu skolotāju padomē;
- ✓ atbalsta personas iecelšanu skolēnam;
- ✓ rakstveida aizrādījuma izteikšanu, ja iepriekš minētie pasākumi nav devuši rezultātus;
- ✓ konfliktā iesaistīto pušu samierināšanu, lai panāktu vienošanos par turpmāko rīcību;
- ✓ iespēju noteikt skolēnam pienākumu uzturēties skolā pēc mācību stundu beigām un mācīties ārpusstundu nodarbībās līdz 1,5 akadēmiskajām stundām vienā mācību dienā.

Gadījumos, kad kavējumi ir saistīti ar veselības problēmām vai speciālām izglītības vajadzībām, skolai ir pienākums īstenot atbalsta pasākumus, lai nodrošinātu skolas apmeklētību. Ja skolā veiktie pasākumi nenodrošina vēlamo

rezultātu vai nav piemērojami konkrētajam skolēnam, skolai ir jāvēršas pie attiecīgās pašvaldības iestādes. Pašvaldība, ņemot vērā bērna tiesības, uzņemas turpmāko rīcību.

Ja vecāks nav informējis skolu par skolēna prombūtni pirmajā kavējuma dienā, skolai ir pienākums sazināties ar vecāku ne vēlāk kā nākamajā mācību dienā, lai noskaidrotu kavējuma iemeslu. Ja skolai ir šaubas par sniegtajiem kavējuma pamatojumiem, tā var pieprasīt papildu paskaidrojumus no vecākiem vai vērsties pie atbilstošas vietējās iestādes, lai noskaidrotu patieso prombūtnes iemeslu un nodrošinātu to, ka skolēns apmeklē skolu. Ja vecāki neziņo skolai un skola nespēj noteikt kavējumu iemeslu, tā nekavējoties informē pašvaldību. Pašvaldība veic pasākumus, lai noskaidrotu prombūtnes cēloņus un nodrošinātu to, ka bērns atgriežas skolā. Ja kāds no vecākiem turpina nepildīt savus pienākumus, pašvaldība īsteno pasākumus, lai aizsargātu bērna tiesības uz izglītību un novērstu turpmākus kavējumus.

Itālijā skolēnu vecāki ir atbildīgi par nepilngadīgo izglītības nodrošināšanu, rūpējoties, par to, lai bērns iegūtu obligāto izglītību valsts vai privātā skolā vai arī mācītos mājmācībā. Savukārt attiecīgās pašvaldības un tās izglītības iestādes, kurā bērns tiek uzņemts, vadītāji ir atbildīgi par minētā vecāku pienākuma izpildes uzraudzību. Pašvaldības vadītājs ir pilnvarots piekļūt Valsts izglītības reģistram, kurā pašvaldības izglītības iestādēm jāievada skolēnu apmeklētības dati.

Izglītības iestādes direktors ir atbildīgs par skolēnu prombūtnes identificēšanu un par kavējumu iemesla noskaidrošanu, ja prombūtne pārsniedz 15 mācību dienas. Ja kavējums tiek uzskatīts par neattaisnotu, skolai ir pienākums nosūtīt vecākiem oficiālu paziņojumu ar pieprasījumu pamatot bērna prombūtni. Ja prombūtnei nav pieņemama pamatojuma vai skolēns nav atsācis apmeklēt skolu, skolai ir pienākums informēt pašvaldības vadību, kas savukārt ir tiesīga uzaicināt vecākus, lai izteiktu viņiem brīdinājumu par to, ka viņi nepilda savu pienākumu nodrošināt bērnam izglītības ieguvi, kā arī ierosināt kriminālvajāšanu, ja nepieciešams.

Ja kavējumi pārsniedz 15 mācību dienas triju mēnešu laikā bez attaisnojoša iemesla, ir jāuzsāk kavējumu mazināšanas procedūras. Skolām ir jāorganizē un jāvada kompleksi pasākumi, kuros piedalās gan pedagoģiskie, gan administratīvie darbinieki.

Kiprā vecāki ir atbildīgi par bērna skolas apmeklējumu uzraudzību un saziņas uzturēšanu ar skolu.

Ja skolēns kavē skolu piecas mācību dienas pēc kārtas bez pamatota iemesla, skolas direktoram ir pienākums nekavējoties informēt attiecīgās pašvaldības izglītības pārvaldi. Ja kavējums pārsniedz piecas dienas pēc kārtas vai ja tiek novēroti vairāki īsi, bet atkārtoti kavējumi ar regulāriem starplaikiem un skolas direktors to uzskata par būtisku problēmu, viņam ir pienākums rakstveidā detalizēti informēt pašvaldības izglītības direkciju. Izglītības iestādes direktors kopā ar mācībspēku komandu ir atbildīgs par disciplināro pasākumu īstenošanu, tostarp lemjot par izglītojamo prombūtnes attaisnošanu.

Skolai ir pienākums informēt vecākus par jebkādiem jautājumiem saistībā ar skolēna kavējumiem. Ja nav iespējams sazināties ar vecākiem, skolai ir pienākums informēt attiecīgās pašvaldības izglītības direkciju. Ja nepieciešams, direkcija sazinās ar policiju vai labklājības dienestu, lai nodrošinātu bērna tiesības uz izglītību, vai arī lemj par soda sankciju piemērošanu vecākiem.

Lietuvā Izglītības likumā noteikts, ka vecāku pienākums ir nodrošināt, lai bērns savlaicīgi un regulāri apmeklē skolu, kā arī nepieļaut to, ka bērns kavē mācību stundas un citas obligātās izglītojošās aktivitātes bez attaisnojoša iemesla. Ja bērns nevar ierasties skolā, vecākiem ir pienākums par to nekavējoties informēt skolu. Savukārt izglītības iestādei jānodrošina apmeklētības uzraudzība, jāanalizē kavējumu iemesli un jāveic atbilstoši pasākumi, lai veicinātu regulāru mācību apmeklējumu.

Par vispārējās izglītības programmās uzņemto izglītojamo skolas apmeklētības nodrošināšanas kārtību

Saskaņā ar noteikumiem par vispārējās izglītības programmās uzņemto skolēnu apmeklētības nodrošināšanu skolās, katrai izglītības iestādei jāizstrādā savas procedūras vai jānosaka atbilstoši standarti apmeklētības nodrošināšanai, kas var būt ietverti arī citos skolas iekšējos tiesību aktos vai mācību līgumos. Šīs procedūras apstiprina skolas direktors, vienojoties ar skolas padomi.

Skola ir atbildīga par to, lai visi iesaistītie (izglītojamie, vecāki, pedagogi, izglītības atbalsta speciālisti un citas atbildīgās personas) tiktu iepazīstināti ar konkrētajā skolā noteikto apmeklētības nodrošināšanas kārtību. Šī informācija jāpublicē arī skolas tīmekļvietnē.

Skola uzrauga tās apmeklētības regularitāti, analizē kavējumu iemeslus un pieņem lēmumus par pasākumiem apmeklētības rādītāju uzlabošanai.

Ja skolēns nepilda savu pienākumu regulāri apmeklēt skolu, kā arī neapmeklē konkrētas nodarbības vai citas obligātās aktivitātes izglītības procesā bez pamatota iemesla vai ja viņš kalendāra mēnesī nokavē vairāk mācību dienu, nekā ir noteikts izglītības iestādes apmeklētības nodrošināšanas kārtībā, un skola nav saņēmusi atbilstošu informāciju vai apliecinājumu par prombūtnes iemesliem, tad klases audzinātājs ir atbildīgs par skolēna un viņa vecāku brīdināšanu. Klases audzinātājs informē par iespējamo skolas rīcību gadījumā, kad skolēns mācību gada laikā atkārtoti pārkāpj apmeklētības prasības.

Ja skolēns kārtējā mācību gada laikā atkārtoti kavē skolu vai atsevišķas nodarbības bez attaisnojoša iemesla, tad jautājums par šiem pārkāpumiem var tikt nodots izskatīšanai skolas bērnu labklājības komisijai. Komisija izvērtē pārkāpuma apstākļus, ņemot vērā skolēna prombūtnes ilgumu, kā arī citus faktorus, kas varētu ietekmēt viņa uzvedību un apmeklētību.

Ja skolēns pēc skolas bērnu labklājības komisijas veiktajiem pasākumiem joprojām nepilda savu pienākumu regulāri apmeklēt skolu, skolas direktors kopā ar skolas bērnu labklājības komisiju iesniedz rakstveida priekšlikumu pašvaldības starpinstitūciju sadarbības koordinatoram. Šajā priekšlikumā tiek lūgts nodrošināt saskaņotus izglītības, sociālos un veselības aprūpes pakalpojumus skolēnam un viņa vecākiem.

Ja izglītības iestādei ir pamatota informācija par iespējamu bērna tiesību pārkāpumu vai to, ka netiek nodrošinātas viņa intereses, skola rakstveidā informē attiecīgo bērnu tiesību aizsardzības dienestu. Skolai ir pienākums sniegt dienestam arī ziņojumu par veiktajiem pasākumiem situācijas izpētei un risināšanai. Šādā veidā tiek uzsākta izmeklēšana, lai risinātu jautājumu par iespējamo bērna tiesību pārkāpumu un, ja nepieciešams, noteiktu atbilstošus atbalsta pasākumus vai arī piemērotu ietekmes pasākumus, piemēram, administratīvo atbildību nolūkā nodrošināt bērna tiesību aizsardzību un bērna labklājību.

Ja skolēns nav apmeklējis skolu un kalendāra mēneša laikā bez attaisnojoša iemesla ir nokavējis vairāk nekā pusi mācību stundu, skola, izsmēlusi visas iespējas sniegt izglītojamam nepieciešamo atbalstu, var vērsties pie bērna pastāvīgās dzīvesvietas pašvaldības izpildinstitūcijas. Šādā gadījumā skola lūdz nodrošināt atbilstošus bērna vai ģimenes uzraudzības pasākumus.

Nīderlandē saskaņā ar Obligātās izglītības likumā noteikto vecākiem ir pienākums reģistrēt bērnu skolā obligātās izglītības apguvei un nodrošināt, lai viņš pēc reģistrācijas regulāri apmeklētu attiecīgo skolu. Īpaša uzmanība tiek pievērsta izglītības iestādes pienākumam rūpēties par izglītojamo labklājību. Skola ir atbildīga par nepieciešamā atbalsta nodrošināšanu, lai skolēns varētu regulāri apmeklēt skolu. Ja konkrētā izglītības iestāde nespēj sniegt nepieciešamo atbalstu, tai jāmeklē piemēroti alternatīvi risinājumi. Lai varētu īstenot jebkādas darbības vai atbalsta pasākumus, jāsaņem vecāku saskaņojums. Turklāt attiecībā uz nozīmīgiem lēmumiem jāņem vērā arī paša bērna viedoklis.

Vecākus, kā arī pašus jauniešus no 12 gadu vecuma var saukt pie atbildības par obligātās izglītības likuma pārkāpumiem, ja viņi neveic nepieciešamās darbības vai nerīkojas pietiekami aktīvi, lai novērstu skolas kavēšanu. Šādos gadījumos atbildīgais izglītības iestādes darbinieks sagatavo oficiālu ziņojumu, kas tiek nosūtīts prokuratūrai. Prokurors pēc tam lemj par turpmākajiem korekcijas pasākumiem attiecībā uz jaunieti. Piemēram, jaunietim var tikt piemērota probācijas uzraudzība, vai viņš var tikt novirzīts uz organizāciju, kas veic sabiedrisko darbu. Vecākiem var tik piemērots naudas sods vai citas sankcijas.

Norvēģijā saskaņā ar Likumā par bērniem un vecākiem noteikto vecākiem ir pienākums nodrošināt, lai bērns saņem izglītību atbilstoši savām spējām un dotībām.

Katrai izglītības iestādei ir jāizstrādā skaidra skolēnu kavējumu uzraudzības kārtība, lai savlaicīgi atklātu tendences un situācijas, kas var radīt bažas par skolēna labklājību vai izglītības pieejamību. 2024. gadā pārskatītais Izglītības likums papildus paredz, ka vietējām pašvaldībām vai otrā līmeņa pašvaldībām ir pienākums nodrošināt

efektīvu to izglītojamo uzraudzību, kuri regulāri kavē obligātās izglītības iestādi. Ar šo uzdevumu saistītās funkcijas pašvaldība var deleģēt skolas direktoram.

Īpaši tiek uzsvērta izglītības iestādes atbildība uzņemties iniciatīvu un veidot ciešu sadarbību ar vecākiem. Vecāki tiek uzskatīti par nozīmīgu resursu, jo tieši viņu rīcībā var būt vērtīga informācija par skolēna ikdienu, uzvedību un vajadzībām. Tādēļ tiek uzsvērts, ka skolai ir jāstrādā mērķtiecīgi un sistemātiski, lai izveidotu uzticības pilnu un atklātu dialogu ar vecākiem. Sadarbības pamats ir kopēja izpratne par to, kā veicināt pozitīvu skolas vidi, kas savukārt var būtiski ietekmēt skolēna motivāciju un sekmēt to, ka skolēns regulāri apmeklē skolu. Tiek uzskatīts, ka vecāku attieksme pret skolu lielā mērā ietekmē arī bērna attieksmi pret mācībām un vēlmi piedalīties izglītības procesā. Šajā dialogā ir svarīgi palīdzēt vecākiem saprast, ko no viņiem gaida izglītības iestāde un kādā veidā viņi var iesaistīties bērna akadēmiskās un sociālās attīstības procesā.

Daudzas Norvēģijas skolas izvēlas noteikt sadarbības standartus, kas veicina ciešu un efektīvu partnerību ar skolēnu vecākiem. Svarīgi, lai šie standarti tiktu regulāri – vismaz reizi mācību gadā – izvērtēti, iesaistot gan pedagoģisko personālu, gan vecākus. Standartu ieviešana sākas jau mācību gada pirmajās divās nedēļās. Skolu vadītājiem ir būtiska loma šajā procesā – viņiem ir pienākums sniegt atbalstu skolotājiem sadarbības jautājumos un palīdzēt rast profesionālus risinājumus situācijās, kad sadarbība ar vecākiem kļūst sarežģīta vai pastāv konflikta riski.

Katrā izglītības iestādē jābūt izstrādātiem noteikumiem, kuros skaidri definēti skolēnu uzvedības standarti, kā arī paredzēti konkrēti pasākumi un iespējamās soda sankcijas gadījumos, kad attiecīgie standarti tiek pārkāpti. Skolai regulāri jāizvērtē un jāatjauno pozitīvās uzvedības veicināšanas politika un disciplīnas principi, nodrošinot, ka ar tiem tiek iepazīstināti skolēni, viņu vecāki un visi izglītības iestādes darbinieki. Šādas politikas saturs ir katras skolas kompetencē, un tās izstrādē jāiesaista vecāki.

Norvēģijas Izglītības un apmācības direktorāts ir izstrādājis vadlīnijas par to, kā izglītības iestādēm efektīvi rīkoties, lai novērstu bažas raisošu skolēnu prombūtni. Šāda veida kavējumi nereti ir sarežģītu un savstarpēji saistītu iemeslu rezultāts. Turklāt bažas var radīt ne tikai ilgstoša prombūtne. Par pamatotu iemeslu bažām uzskata arī pakāpenisku kavējumu skaita palielināšanos vai regulāru neierašanos skolā noteiktās nedēļas dienās vai uz mācību stundām noteiktos mācību priekšmetos.

Izglītības iestādēm izstrādātās vadlīnijas preventīvai rīcībai nepamatotu kavējumu novēršanai

Vadlīnijās ieteiktie pasākumi:

➔ **Saruna ar izglītojamo, tiklīdz konstatēti kavējumi, kas raisa bažas.** Konstatējot skolas kavējumus, kuru pamatotība rada šaubas, piemēram, neregulārus vai selektīvus kavējumus, izglītības iestādei nekavējoties jāorganizē saruna ar skolēnu. Sarunas mērķis ir noskaidrot skolēna viedokli par notiekošo un attieksmi pret to, kā arī izprast viņa ikdienas pieredzi izglītības iestādē. Lai veicinātu atklātību un ļautu skolēnam brīvi paust savas domas, sarunu vēlams organizēt starp skolēnu un pedagogu, kuram skolēns uzticas. Ja skolēns izsaka tādu vēlmi, tad izglītības iestādei ir pienākums piedāvāt atbalsta konsultācijas, kas var palīdzēt uzlabot viņa pašsajūtu un labsajūtu skolā.

Īpaši svarīgi ir turpināt rūpīgi sekot līdzi šāda skolēna apmeklējumu regularitātei. Tādējādi tiek veicināta skolēna piederības sajūta skolai, apzināšanās, ka viņa klātbūtne tiek novērtēta, ka viņš ir saprasts un viņa situācija tiek uztverta nopietni.

➔ **Prombūtnes ilguma fiksēšana un tās iemesla noskaidrošana.** Lai novērstu selektīvu un neregulāru kavējumu pārvēršanos hroniskos kavējumos, ir būtiski precīzi fiksēt prombūtnes ilgumu un noskaidrot tās iemeslus. Lai pilnīgāk izprastu kavējumu cēloņus, jāatbild uz vairākiem svarīgiem jautājumiem, kas var palīdzēt identificēt prombūtni veicinošos faktorus. Piemēram:

- Vai prombūtne ir saistīta ar konkrētām dienām vai mācību priekšmetiem?
- Kādas ir skolēna sekmes mācību satura apguvē un dalība sabiedriskajās aktivitātēs?
- Vai kavējumi ir saistīti ar kādiem notikumiem skolā vai mājās?
- Kādas ir skolēna attiecības ar skolas darbiniekiem un klasesbiedriem?

Papildus tam ir svarīgi noskaidrot arī faktorus, kas mudina skolēnu apmeklēt skolu.

➔ **Ciešs dialogs ar vecākiem, lai atklātu un novērstu turpmākus nepamatotus kavējumus.** Pirmās satraucošas pazīmes par iespējamu nepamatotu skolas kavēšanu var parādīties arī mājās, piemēram, bērns sāk izrādīt bailes vai nevēlēšanos doties uz skolu. Šādā situācijā ir būtiski savlaicīgi uzaicināt vecākus uz sarunu ar izglītības

iestādes pārstāvjiem, lai kopīgi izvērtētu radušos situāciju, noteiktu atbilstošākos pasākumus un skaidri sadalītu atbildības jomas. Izglītības iestādei ir pienākums veidot profesionālu un cieņpilnu sadarbību ar vecākiem.

➔ **Prioritātes attiecību veidošanā starp pedagogu un izglītojamo.** Izglītojamā attiecības ar atbildīgiem pieaugušajiem, kuri izrāda interesi, ir būtisks faktors, lai samazinātu kavējumu skaitu. Neatkarīgi no prombūtnes iemesla skolēnam jāsajūt, ka viņš tiek pamanīts un viņa klātbūtne skolā ir svarīga. Konstatēts, ka paši izglītojamie attiecības ar skolotāju uzskata par vienu no galvenajiem priekšnoteikumiem, lai varētu veiksmīgi atgriezties skolā pēc ilgstošas prombūtnes.

➔ **Pietiekama atbalsta nodrošināšana mācību procesā.** Tas, ka izglītojamais negūst sekmes mācību satura apguvē, var kļūt par prombūtnes riska faktoru. Ja skolēns ir kavējis skolu, ir svarīgi noskaidrot, vai viņš saņem nepieciešamo atbalstu un spēj sekmīgi mācīties. Lai to izdarītu, jāveic sarunas gan ar izglītojamo, gan ar pedagoģisko personālu. Atzinība par sasniegto var būt spēcīgs motivators, kas palīdz skolēnam mainīt savu attieksmi pret skolu. Tas attiecas gan uz tiem, kuriem ir grūtības mācībās un kuri varētu būt pakļauti biežas prombūtnes riskam, gan uz tiem, kuri uzskata, ka viņiem nav grūtību.

➔ **Izglītojamā pozitīvas attiecības ar skolas biedriem.** Grūtības attiecībās ar vienaudžiem bieži ir viens no būtiskākajiem iemesliem, kādēļ skolēns izvairās no skolas apmeklēšanas. Pretēji tam – labas, atbalstošas attiecības ar klasesbiedriem ne tikai veicina izglītojamā personisko izaugsmi, bet arī stiprina piederības sajūtu skolai. Pedagoģiskajam personālam mērķtiecīgi jāveicina pozitīvu skolēnu savstarpējo attiecību veidošanās un jārada tāda vide, kurā skolēns, kurš bijis ilgstošā prombūtnē, spēj justies pieņemts un iesaistīts, kļūstot par pilnvērtīgu skolas kopienas locekli.

➔ **Izglītības iestādes sadarbība ar citiem atbildīgajiem dienestiem.** Šāda sadarbība ir būtiska, lai efektīvi risinātu ar skolēnu prombūtni saistītās problēmas. Kā jau minēts, prombūtnes iemesli bieži vien ir daudzdimensionāli un var ietvert gan emocionālus, gan sociālus vai veselības jautājumus. Tādējādi, lai sniegtu pilnīgu atbalstu skolēnam, izglītības iestādēm ir jāsadarbojas ar citiem dienestiem, piemēram, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, sociālajiem dienestiem un citiem atbalsta dienestiem.

Ja skolēns izsaka tādu vēlmi, izglītības iestādei ir jāpiedāvā sociāli pedagoģiskās konsultācijas, kas var viņam palīdzēt izprast un risināt savas problēmas. Bieži vien ir nepieciešams integrēt izglītības iestādes veselības dienesta pakalpojumus ar primārās veselības aprūpes pakalpojumiem, piemēram, ģimenes ārsta vai bērnu un ģimenes labklājības dienesta sniegtajiem pakalpojumiem.

Vietējām pašvaldībām ir plašas pilnvaras noteikt, kā visefektīvāk uzraudzīt izglītības iestāžu apmeklētību. Ja skolēns ilgstoši vai bieži kavē skolu veselības stāvokļa dēļ, pašvaldība ir tiesīga pieprasīt no vecākiem dokumentus, kas apliecina prombūtnes iemeslus. Arī īslaicīgas prombūtnes gadījumos var tikt veikta papildu pārbaude, īpaši tad, ja kavējumi atkārtojas. Svarīgi ir rūpīgi izvērtēt katru skolēnu individuāli, noskaidrojot gan prombūtnes iemeslus, gan biežumu un ilgumu. Regulāras vai ilgstošas prombūtnes gadījumos ir sevišķi būtiski īstenot individuāli pielāgotus atbalsta pasākumus, lai nodrošinātu bērna tiesības un to, ka viņš pilda savu pienākumu iegūt izglītību. Lai šāda pieeja būtu efektīva, nepieciešama gan sistemātiska apmeklējumu reģistrācija un dažādu prombūtnes veidu uzskaite, gan skolēnu ar paaugstinātu kavējumu risku individuāla uzraudzība.

Naudas soda piemērošana vecākiem ir paredzēta kā galējs līdzeklis gadījumos, kad visi citi pasākumi skolas apmeklējuma regularitātes uzlabošanai nav devuši gaidītos rezultātus.

Polijā saskaņā ar Izglītības likumu viens no vecāku pienākumiem ir nodrošināt to, lai bērns apgūst obligāto izglītību, regulāri apmeklējot skolu. Tādējādi bērna prombūtne tiek uzskatīta par vecāku atbildību, un izglītības iestādēs tiek izmantotas elektroniskās dienasgrāmatas, lai vecāki varētu sekot līdzi skolas apmeklējumam un atbilstoši reaģēt.

Skola ir atbildīga par bērnu tikai tad, kad viņš atrodas skolas ēkā vai ārpus tās pedagoga uzraudzībā. Ja skolēns kavē vairāk nekā 50 % no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, var veidoties tāda situācija, ka nav iespējams noteikt vidējo vai gada atzīmi vienā vai vairākos mācību priekšmetos. Ja ilgstošie kavējumi nav attaisnoti ar veselības problēmām, tad bērns neatkarīgi no atzīmēm var palikt tajā pašā klasē uz otru gadu. Skolēnam, kura prombūtne ir attaisnota, bet kura sekmes nav iespējams novērtēt ar atzīmi, var atļaut kārtot pārbaudes eksāmenu. Ja kavējumi ir bijuši neattaisnoti, par atļauju kārtot šādu eksāmenu lemj pedagoģiskā padome.

Ja izglītojamais nav ieradies skolā, tad skolas direktors nosūta viņa vecākiem rakstveida atgādinājumu par pienākumu iesniegt informāciju par kavējumu un tā pamatojumu. Ja vecāki nenodrošina nepieciešamo informāciju, tas var novest pie administratīvās lietvedības uzsākšanas. Ja uzsāktās administratīvās lietvedības gaitā netiek saņemta nepieciešamā informācija, skolas direktors var vērsties pie pašvaldības iestādēm, lai vecākiem piemērotu naudas sodu.

Portugālē saskaņā ar likumu par skolēna statusu un skolas ētiku vecākiem ir pienākums nodrošināt to, ka bērns regulāri apmeklē skolu un iegūst pamatskolas un vidusskolas izglītību. Izglītības iestādes pienākums ir uzskaitīt visus skolēna kavējumus.

Katrā mācību gadā neattaisnoto kavējumu ilgums nedrīkst pārsniegt:

- ✓ 10 mācību dienas pēc kārtas vai ar pārtraukumiem pamatskolā;
- ✓ divkāršu iknedēļas mācību stundu skaitu katrā mācību priekšmetā vidusskolā (praksē tas atbilst aptuveni 10 mācību dienām).

Ja neattaisnoto kavējumu ilgums sasniedz pusi no noteiktās sliekšņa vērtības, vecākus vai pašu skolēnu, ja viņš ir pilngadīgs, aicina uz skolu, lai izteiktu brīdinājumu par kavējumu ilguma sliekšņa sasniegšanu. Šādas tikšanās laikā tiek meklēti risinājumi, lai nodrošinātu to, ka skolēns pilda savu pienākumu apmeklēt skolu. Ja šie risinājumi nav bijuši efektīvi, skolēns joprojām regulāri neapmeklē skolu un viņa vecāki joprojām nepilda savus pienākumus, skolai ir pienākums ziņot par šo situāciju pašvaldības Bērnu un jauniešu aizsardzības komisijai vai prokuratūrai.

Pēc iepriekš veikto pasākumu rezultātu izvērtēšanas prokuratūra var piemērot soda sankcijas, tostarp noteikt, ka vecākiem obligāti jāapmeklē īpašas vecāku nodarbības. Apmācības tiek organizētas ar dažādu pušu līdzdalību. Tajās piedalās, piemēram, Ģimenes un nepilngadīgo lietu prokuratūras un tiesu sistēmas pārstāvji, miertiesneši, Nacionālās bērnu un jauniešu aizsardzības komisijas locekļi vai viņu pārstāvji, kā arī lietpratēji no daudzdisciplinārām komandām, kuras sniedz atbalstu bērniem un jauniešiem. Tāpat saistībā ar bērnu audzināšanas pienākumu nepildīšanu prokuratūra var lemt par ģimenes pabalsta izmaksas pārtraukšanu.

Rumānijā saskaņā ar vispārējo regulējumu par pirmsaugstākās izglītības iestāžu organizāciju un darbību vecākiem ir pienākums nodrošināt, lai bērns regulāri apmeklē skolu un apgūst obligāto izglītību.

Izglītības iestādēm jāreģistrē skolēnu kavējumi. Katrai skolai ir savs darbības nolikums, kurā izklāstītas arī kavējumu pārvaldības procedūras. Vietējās izglītības pārvaldes iestādes (inspekcijas) ir atbildīgas par atbilstības nodrošināšanu un atbalstu skolām apmeklētības un kavējumu problēmu pārvaldības jomā. Pašvaldības iesaistās apmeklētības uzraudzībā un veido sadarbību ar skolām un vecākiem, lai risinātu kavējumu problēmas. Šajā procesā pašvaldības var ierosināt soda sankcijas.

Slovākijā likums par audzināšanu un izglītību noteic, ka vecākiem ir pienākums nodrošināt, lai viņu bērns regulāri apmeklē skolu, turklāt uz vecākiem gulstas arī atbildība par bērna kavējumu attaisnošanu, ievērojot skolas noteikumus. Savukārt izglītības iestādēm ir pienākums uzraudzīt skolēnu apmeklētību un veikt kavējumu uzskaiti. Ja bērnam mēnesī ir vairāk nekā 15 neattaisnoti kavētas mācību stundas, skolas direktoram ir pienākums par to ziņot vietējai pašvaldībai un Darba, sociālo un ģimenes lietu pārvaldei. Pašvaldībai ir pienākums izskatīt šos pārkāpumus un tiesības attiecīgi rīkoties, citstarp, piemērot atbilstošas soda sankcijas.

Slovēnijā Pamatskolas likums noteic, ka vecākiem ir pienākums nodrošināt, lai viņu bērns absolvētu pamatskolu.

Izglītības iestādē klases audzinātājam ir pienākums vismaz reizi nedēļā pārskatīt skolēnu kavējumus, lai nodrošinātu apmeklētības uzraudzību. Vecākiem ir jāinformē klases audzinātājs par skolēna prombūtnes iemeslu ne vēlāk kā piecas dienas pēc kavējuma. Ja skolēns ir prombūtnē ilgāk par piecām dienām un viņa vecāki nav snieguši skaidrojumu par prombūtni, klases audzinātājam pašam ir jāinformē vecāki un jāpieprasa atbilstošs paskaidrojums. Ja līdz norādītajam termiņam klases audzinātājs nesaņem skaidrojumu, kas ļautu kavējumus attaisnot, tie tiek uzskatīti par neattaisnotiem un pedagogs rīkojas atbilstoši Noteikumiem par skolēnu tiesībām un pienākumiem pamatskolā. Minētie noteikumi paredz, ka skolas kavējumi tiek klasificēti kā nelieli vai nopietni atkarībā no to rakstura un ilguma:

- nelieli pārkāpumi ietver:
  - mācību stundas sākuma kavējumus;
  - gadījuma rakstura neattaisnotus kavējumus līdz 12 mācību stundām;
  - secīgus neattaisnotus kavējumus līdz 18 mācību stundām;

- nopietni pārkāpumi ietver:
  - neregulārus neattaisnotus kavējumus, kas pārsniedz 12 mācību stundas;
  - secīgus neattaisnotus kavējumus, kas pārsniedz 18 mācību stundas.

Sākotnēji skolotājs veic pārrunas ar skolēnu, lai noskaidrotu kavējumu iemeslus. Saskaņā ar Noteikumiem par skolēnu tiesībām un pienākumiem pamatskolā klases audzinātājam jāinformē vecāki par pārkāpumu un jāuzaicina uz kopīgu sarunu ar skolēnu. Ja vecāki nevar vai atsakās piedalīties, uz sarunu tiek aicināts skolēna izraudzīts skolas speciālists. Ja skolēns nav izvēlējies speciālistu, tad apspriedē piedalās skolas atbalsta komandas pārstāvis. Piemērojot konkrētu disciplinārsodu, klases audzinātājam jāņem vērā šādi faktori:

- ✓ pasākuma paredzamā izglītojošā ietekme;
- ✓ skolēna spēja izprast savas rīcības sekas, ņemot vērā viņa vecumu;
- ✓ skolēna uzvedības motīvi vai iemesli;
- ✓ vide, kurā skolēns dzīvo;
- ✓ skolēna uzvedības kaitīguma pakāpe;
- ✓ pārkāpuma atkārtošanās.

Izglītības iestāde, piemērojot disciplinārsodu, var izvēlēties dažādus pasākumus, piemēram, mutvārdu vai rakstveida brīdinājumu. Ja tiek izteikts brīdinājums, direktors uzaicina skolēnu un viņa vecākus uz tikšanos, kurā izsaka attiecīgo brīdinājumu. Turklāt klases audzinātājs var ieteikt skolotāju padomei apsvērt jautājumu par skolēna pārcelšanu uz citu skolu, ja to uzskata par nepieciešamu izglītības apguves vai audzināšanas apsvērumu dēļ. Ja vecāki piekrīt skolēna pārcelšanai uz citu skolu vai arī tā notiek pēc pašu vecāku pieprasījuma, skolēnu var pārcelt uz citu skolu, ja uzņemošā mācību iestāde tam piekrīt.

Paziņojumu par disciplinārsodu skolēnam un viņa vecākiem nogādā klases audzinātājs vai skolas direktors. Ja vecāki uzskata, ka disciplinārsods ir nepamatots, viņi var iesniegt pamatotus iebildumus skolas direktoram astoņu dienu laikā pēc šādas informācijas saņemšanas.

Somijā Obligātās izglītības likums noteic, ka vecāku pienākums ir uzraudzīt, lai viņu bērns iegūtu obligāto izglītību. Savukārt izglītības iestādēm ir pienākums novērst nepamatotus izglītojamo kavējumus, veicot to sistemātisku uzskaiti un piemērojot dažādus koriģējošus pasākumus. Izglītības iestādei ir pienākums ziņot skolēna vecākiem par neattaisnotiem kavējumiem.

Lai efektīvi novērstu kavējumus, izglītības iestādes izmanto rīcības plānus, kuros tiek noteikti kavējumu sliekšņi. Ja tie tiek sasniegti, jāveic atbilstoši kavējumu novēršanas pasākumi. Minētie sliekšņi dažādās izglītības iestādēs var būt atšķirīgi.

Ja vecāki apzināti vai rupji nolaidīgi nepilda savu pienākumu uzraudzīt, lai bērns apmeklētu skolu obligātās izglītības iegūšanai, skola vai vietējās iestādes var ziņot par šo situāciju policijai vai atbildīgajai bērnu labklājības nodrošināšanas iestādei, kas lemj par turpmākajiem pasākumiem un soda sankcijām.

Spānijā Izglītības likums paredz, ka vecāki ir atbildīgi par to, lai bērns apmeklētu nodarbības skolā un pabeigtu obligātās izglītības apguvi.

Vietējās izglītības pārvaldes savas kompetences ietvaros veicina skolēnu, viņu ģimeņu un pedagoģiskā personāla līdzdalību un savstarpēju sadarbību izglītības iestādē. Saskaņā ar Izglītības likumu izglītības iestādēm ir piešķirta pedagoģiskā, organizatoriskā un vadības autonomija, kas tām ļauj pielāgot risinājumus kavējumu novēršanai atbilstoši konkrētās skolas ieskatiem un noteikt korektīvos pasākumus, ņemot vērā skolēnu individuālos apstākļus. Piemēram, Madridē, sadarbojoties dažādām iestādēm, ar pašvaldības atbalstu ir uzsākts projekts, kura mērķis ir pastiprināt saziņu ar skolēnu vecākiem un izpētīt ģimenes apstākļus, kas varētu būt par iemeslu bērna kavējumiem skolā. Projekta ietvaros tiek izstrādāti risinājumi efektīvai skolēnu kavējumu novēršanai.

Ungārijā saskaņā ar likumu par izglītību vecāki ir atbildīgi par to, lai viņu bērns saņem obligāto izglītību, savukārt izglītojamam ir pienākums piedalīties obligātās izglītības mācību stundās un pildīt savus akadēmiskos uzdevumus. Vecākiem jāveido cieša sadarbība ar izglītības iestādi, skolotājiem un visām izglītības procesā iesaistītajām personām, kā arī jāsadarbojas ar pašvaldības iestādēm, lai nodrošinātu bērna izglītības procesa veiksmīgu īstenošanos. Papildus tam vecākiem ir pienākums nekavējoties sniegt skolai informāciju par bērna veselības stāvokli vai jebkādiem citiem apstākļiem, kas varētu ietekmēt bērna spēju pilnvērtīgi apgūt izglītības programmu.

Skolai ir pienākums nekavējoties informēt vecākus par izglītojamā pirmo neattaisnoto kavējumu, kā arī par gadījumiem, kad neattaisnotie kavējumi sasniedz 10 stundas. Paziņojumā vecākiem jānorāda, ka viņiem ir pienākums pievērst uzmanību neattaisnotajiem kavējumiem, kā arī jāizskaidro, kādu ietekmi uz skolēna mācību procesu un zināšanu novērtējumu var atstāt kavējumi. Turklāt tad, ja neattaisnoto kavējumu skaits pārsniedz 20 stundas, pedagogiem ir tiesības atteikt piekļuvi gala eksāmenu kārtošanai.

Ja skolas paziņojums par neattaisnotiem kavējumiem nav bijis efektīvs un skolēns atkārtoti kavē skolu bez attaisnojuma, izglītības iestāde par to ziņo bērnu labklājības dienestam. Šis dienests, sazinoties ar izglītojamā vecākiem, noskaidro kavējuma apstākļus. Pēc informācijas saņemšanas bērnu labklājības dienests sadarbībā ar izglītības iestādi nekavējoties sagatavo rīcības plānu, kurā, ņemot vērā prombūtnes cēloni, tiek noteikti konkrēti pasākumi, lai situāciju labotu un nodrošinātu skolēna atgriešanos mācību procesā.

Ja obligātās izglītības vecuma skolēna neattaisnotie kavējumi mācību gadā sasniedz 30 mācību stundas, izglītības iestādes direktors informē attiecīgos pašvaldības dienestus un atkārtoti ziņo bērnu labklājības dienestam. Pēc šīs informācijas saņemšanas bērnu labklājības dienests sazinās ar vecākiem, lai noskaidrotu kavējumu iemeslu. Ja vecāki nespēj sniegt attaisnojošu pamatojumu attiecībā uz bērna prombūtni, kas pārsniedz 30 mācību stundas, tiek uzskatīts, ka ir pieļauts pārkāpums, un attiecīgās iestādes var piemērot vecākiem soda sankcijas. Ja skolēns, kas mācās obligātās izglītības programmā, mācību gada laikā neattaisnoti nokavē 50 mācību stundas, skolas direktoram ir pienākums informēt pašvaldības ģimenes un bērnu labklājības centru un par bērnu aizsardzību un uzraudzību atbildīgo valsts iestādi (*Gyámhatóság*), kura ir tiesīga ieteikt ģimenes pabalsta izmaksas pārtraukšanu.

Vācijā skolas apmeklējums ir obligāts, un tas ir noteikts gan Pamatlikumā, gan atsevišķos federālo zemju izglītības likumos. Tajos nostiprināta arī vecāku atbildība par to, lai bērns iegūst obligāto izglītību un nekavē skolu. Katra federālā zeme izdod noteikumus par izglītību un skolu darbību, kā arī prasības attiecībā uz izglītības iestādes kavējumiem. Lai gan lielākā daļa nosacījumu ir līdzīgi, katrā federālajā zemē tomēr ir atšķirīgas nianses. Saskaņā ar vispārējām prasībām gadījumos, kad skolēns nevar apmeklēt skolu slimības vai citu neparedzētu iemeslu dēļ, vecākiem nekavējoties ir jāinformē skola par prombūtnes iemeslu. Ja skolēns kavē skolu un nav zināms prombūtnes iemesls, skolai ir pienākums uzreiz pēc mācību stundu sākuma nekavējoties informēt vecākus, lai viņi varētu sniegt nepieciešamo informāciju un atbilstoši rīkoties. Ja sazināties ar vecākiem nav iespējams, skola katrā konkrētajā gadījumā izvērtē, vai bērna tiesību aizsardzības nolūkos ir nepieciešams informēt policiju vai piemērot citas atbilstošas sankcijas.

Zviedrijā bērniem ir tiesības un pienākums apmeklēt obligātās izglītības iestādi, un saskaņā ar Izglītības likumā noteikto atbildība par to, lai skolēns apmeklē skolu, gulstas uz vairākām iesaistītajām pusēm:

- vecākiem – viņiem ir pienākums nodrošināt, lai skolēns regulāri apmeklētu skolu. Ja bērns nevar apmeklēt skolu slimības vai cita pamatota iemesla dēļ, vecākiem ir pienākums par to ziņot skolai;
- pašvaldību – tai ir galvenā atbildība par obligātās izglītības nodrošināšanu bērniem, kas dzīvo tās teritorijā. Ja skolēns ilgstoši vai daudzkārt kavē skolu, pašvaldībai ir jāizvērtē situācija un, ja nepieciešams, jāsaskaņo darbības ar citām atbildīgajām iestādēm vai organizācijām, lai atrisinātu problēmu un nodrošinātu bērna tiesību uz izglītību ievērošanu;
- izglītības iestādes dibinātāju – pašvaldības skolas dibinātājs vai privātas skolas (*friskola*) pārvaldītājs ir atbildīgs par to, lai visi skolēni apmeklētu skolu. Izglītības iestādei ir jāuzrauga skolēnu apmeklējums un jāsazinās ar attiecīgās skolas dibinātāju, ja tiek uzsākta izmeklēšana par skolēna kavējumiem.

Visām izglītības iestādēm ir jāveic aktīvi pasākumi, lai sekmētu skolas regulāru apmeklējumu un novērstu kavējumus. Ja skolēns kavē skolu bez iepriekšējas atļaujas vai nepaziņojot par kavējumu, skolas administrācijai ir pienākums par šo situāciju ziņot vecākiem jau tajā pašā dienā.

Ja skolēns atkārtoti kavē skolu, iepriekš nepiesakot prombūtni, vai atrodas prombūtnē ilgstoši, skolas direktoram ir pienākums uzsākt izmeklēšanu par kavējuma iemeslu. Šajā izmeklēšanā ir jāiekļauj konsultācijas ar skolēnu, viņa vecākiem un pedagoģiskā personāla pārstāvjiem. Balstoties uz šīs izmeklēšanas rezultātiem, skolai ir jānosaka attiecīgi pasākumi. Ja skolēnam nepieciešama papildu vadība vai atbalsts, skolai jānodrošina nepieciešamā iejaukšanās, piemēram, palīdzība mācību satura apguvē vai konsultācijas. Ja prombūtnes iemesli ir saistīti ar iebiedēšanu vai citiem sociāliem faktoriem, skolai jāveic atbilstoši preventīvi pasākumi.

Ja pēc visu korekcijas pasākumu veikšanas izglītojamais joprojām kavē skolu vecāku bezatbildības dēļ, izglītības iestādei ir pienākums ziņot par šo situāciju attiecīgajām pašvaldības iestādēm. Turklāt skolu inspekcija var piemērot naudas sodu vecākiem.

3. Prombūtne un kavējumu attaisnošana

Pieeja attiecībā uz skolēnu kavējumiem izglītības iestādēs Eiropas valstīs ir ievērojami atšķirīga. Dažās valstīs ārējos normatīvajos aktos noteiktas stingras prasības attiecībā uz pieļaujamo kavēto mācību stundu vai dienu skaitu un to attaisnošanas kārtību, savukārt citās valstīs šie noteikumi ir elastīgāki un prasības attiecībā uz kavējumiem tiek ietvertas izglītības iestāžu iekšējā regulējumā. Visbiežāk vecāki lūdz atļauju plānotai skolēna prombūtnei, taču attaisnojami kavējumi var rasties arī neparedzētos gadījumos, piemēram, medicīnisku iemeslu dēļ. Vairāku Eiropas valstu normatīvajos aktos ir noteikti izglītības iestādes kavējumus attaisnojoši iemesli (5. attēls).

5. attēls. **Eiropas valstu normatīvajos aktos biežāk noteiktie izglītības iestādes kavējumus attaisnojošie iemesli**

Īslaicīgus kavējumus, kas saistīti ar bērna veselības problēmām, vairums Eiropas valstu atzīst par attaisnotiem, ja vecāki nekavējoties par to ziņo skolai, un to attaisnošanai nereti pietiek ar vecāku iesniegumu. Savukārt ilgstošai prombūtnei, kas saistīta ar veselības problēmām, bieži vien ir nepieciešama ārsta izziņa vai citi medicīniskie dokumenti. Eiropas valstu normatīvajos aktos nereti ir noteikts attaisnojamo kavējuma dienu skaits gadā, vecāku pienākums ziņot skolai par neplānotu prombūtni, kā arī skaidrots, vai nepieciešama attiecīga medicīniskā izziņa (1. tabula).

1. tabula

Normatīvo aktu prasības attiecībā uz vecāku attaisnotu kavējumu un prasība iesniegt izziņu medicīnisku iemeslu dēļ radušās prombūtnes attaisnošanai

Valsts	Pieļaujamais vecāku attaisnoto kavējumu ilgums un informēšana neplānota kavējuma gadījumā	Nepieciešamība iesniegt ārsta vai ārstniecības iestādes izziņu
Anglija	Prombūtne ar iepriekšēju atļauju, pamatojoties uz izglītības iestādes ieskatiem. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē pirmajā prombūtnes dienā.	Skola var pieprasīt izziņu, ja to uzskata par nepieciešamu, tostarp, ja ir šaubas par kavējuma iemesla patiesumu.
Austrija	Iepriekš saskaņota prombūtne līdz vienai nedēļai. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē pirmajā prombūtnes dienā.	Nepieciešama prombūtni attaisnojoša izziņa, ja kavējums pārsniedz vienu nedēļu.
Bulgārija	Iepriekš saskaņota prombūtne līdz 15 mācību dienām viena mācību gada laikā, ievērojot, ka viens kavējumu periods nedrīkst pārsniegt piecas secīgas dienas. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē pirmajā prombūtnes dienā.	Izziņa skolai tiek nosūtīta elektroniski no Nacionālās veselības informācijas sistēmas pēc jebkura ārsta vai medicīniskās aprūpes speciālista apmeklējuma.
Čehija	Skolēnu kavējumu ilgumu un attaisnošanu nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē ne vēlāk kā triju kalendāra dienu laikā.	Skola var pieprasīt turpmāk iesniegt izziņu, ja tā tiek uzskatīta par nepieciešamu ilgstošu kavējumu pamatošanai vai tiek apšaubīts skolēna kavējuma pamatojums "veselības problēmu dēļ".
Dānija	Iepriekš saskaņota prombūtne vai prombūtne slimības dēļ. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē pirmajā prombūtnes dienā.	Ja prombūtne ilgst vairāk nekā divas nedēļas, izglītības iestādes direktors ir tiesīgs pieprasīt medicīnisko izziņu.
Francija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.
Grieķija	Prombūtne slimības vai ģimenes apstākļu dēļ līdz divām mācību dienām, taču ne vairāk kā piecām dienām mācību gada laikā jāpamato ne vēlāk kā 10 dienu laikā pēc skolēna atgriešanās skolā.	Pirmsskolas un sākumskolas izglītības pakāpē papildus vecāku apliecinājumam var pieprasīt izziņu, ja tā tiek uzskatīta par nepieciešamu. Pamatskolā izziņa nepieciešama, ja prombūtne pārsniedz divas mācību dienas.
Horvātija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.
Igaunija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē pirmajā prombūtnes dienā.	Skola papildus vecāku sniegtajam apliecinājumam par kavējumu var lūgt izziņu, ja tā tiek uzskatīta par nepieciešamu. Nav atļauts pieprasīt precīzu diagnozi vai citu sensitīvu informāciju par bērna veselību.
Itālija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē ne vēlāk kā nedēļas laikā.	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.
Kipra	Vecāki var attaisnot prombūtni, kuras ilgums nepārsniedz piecas secīgas mācību dienas.	Ja prombūtne pārsniedz piecas secīgas mācību dienas.

Valsts	Pieļaujamais vecāku attaisnoto kavējumu ilgums un informēšana neplānota kavējuma gadījumā	Nepieciešamība iesniegt ārsta vai ārstniecības iestādes izziņu
Lietuva	Vecāku apliecinājums ir pietiekams, lai attaisnotu kavējumu slimības vai ārsta apmeklējuma dēļ ne vairāk kā piecas mācību dienas kalendāra mēnesī. Iepriekš saskaņota prombūtne citu iemeslu dēļ, kura nepārsniedz trīs dienas semestrī. Atbilstoši iekšējās kārtības noteikumiem skola var sniegt atļauju atrasties prombūtnē arī ilgāk, ja tam ir objektīvs un pamatots iemesls. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē pirmajā prombūtnes dienā.	Prombūtnei, kas ilgāka par piecām secīgām mācību dienām, nepieciešams apliecinājums, piemēram, vecāku sagatavota izziņa no elektroniskās veselības informācijas sistēmas.
Nīderlande	Iepriekš saskaņota prombūtne līdz 10 dienām mācību gada laikā. Skola par kavējumu slimības dēļ jāinformē divu dienu laikā.	Ilgstošas prombūtnes gadījumā.
Norvēģija	Iepriekš saskaņota prombūtne līdz divām nedēļām.	Ja prombūtne ir ilgāka par trim mācību dienām.
Polija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.	Nav tādu normatīvo aktu, uz kuru pamata izglītības iestāde varētu pieprasīt izziņu. Ja tomēr radušās šaubas par kavējuma iemesla patiesumu, skola var lūgt iesniegt izziņu.
Portugāle	Kavējumu līdz trim dienām slimības dēļ var attaisnot vecāki vai pats pilngadīgs izglītojamais. Plānota prombūtne iepriekš jāsaskaņo, bet neparedzētā gadījumā skola par kavējumu jāinformē triju darbdienu laikā.	Ja kavējums ilgst vairāk nekā trīs darbdienas, kā arī ja skolēna prombūtne saistīta ar hronisku vai atkārtotu slimību.
Rumānija	Iepriekš saskaņota prombūtne pieļaujama līdz 20 mācību stundām semestrī.	Ja prombūtnes iemesls ir veselības problēmas.
Slovākija	Vecāki var attaisnot prombūtni veselības problēmu dēļ, ja tā nepārsniedz piecas secīgas mācību dienas vai kopumā ne vairāk kā 10 dienas mēnesī. Kavējums tiek uzskatīts par attaisnotu, ja vecāks to pamato atbilstoši skolas iekšējās kārtības noteikumiem.	Slimības gadījumā, ja prombūtne pārsniedz piecas secīgas mācību dienas vai kopumā vairāk nekā 10 dienas mēnesī.
Slovēnija	Iepriekš saskaņota prombūtne līdz piecām mācību dienām mācību gada laikā. Skola par kavējuma iemeslu jāinformē ne vēlāk kā piecas dienas pēc skolēna atgriešanās skolā.	Par prombūtni, kas pārsniedz piecas secīgas mācību dienas, skola var pieprasīt izziņu, ja to uzskata par nepieciešamu.
Somija	Iepriekš saskaņota prombūtne. Informāciju par kavējuma iemeslu izglītības iestāde pieprasa pēc sava ieskata.	Pieprasa pēc izglītības iestādes ieskata.
Spānija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.
Ungārija	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.	Nosaka izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.
Vācija	Nosaka federālo zemju normatīvie akti un/vai izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.	Pieprasa atbilstoši federālo zemju normatīvajiem aktiem un/vai izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem.

Valsts	Pieļaujamais vecāku attaisnoto kavējumu ilgums un informēšana neplānota kavējuma gadījumā	Nepieciešamība iesniegt ārsta vai ārstniecības iestādes izziņu
Zviedrija	Iepriekš saskaņota prombūtne pamatotu iemeslu dēļ vai paziņojums skolai par kavējumu personisku iemeslu dēļ līdz 10 dienām mācību gada laikā.	Pieprasa pēc izglītības iestādes ieskata.

Dažādās Eiropas valstīs par attaisnojamiem tiek uzskatīti dažādi skolēnu prombūtnes iemesli, turklāt atšķiras kārtība, kādā var saņemt atļauju prombūtnei un saskaņot attaisnotus kavējumus. Daudzviet, piemēram, Anglijā, Austrijā, Francijā, Itālijā, Lietuvā, Nīderlandē, Norvēģijā, Spānijā, Ungārijā, Vācijā un Zviedrijā, **ilgstoši kavējumi ģimenes atvaļinājuma vai ceļojuma dēļ** netiek uzskatīti par attaisnojamiem. Tomēr īslaicīgu prombūtni – dažas dienas – šādos gadījumos izglītības iestādes visbiežāk attaisno.

Anglijā bērna prombūtne tiek uzskatīta par attaisnotu, ja iepriekš ir saņemta izglītības iestādes atļauja vai vecāki var pamatot, ka bērns skolu nevarēja apmeklēt slimības, reliģisku svētku, nenovēršamu apstākļu vai transporta nepieejamības dēļ. Par katru prombūtnes gadījumu vecākiem jau no pirmās kavējuma dienas ir jāinformē skola. Ja tas netiek darīts, skola uzsāk saziņu ar vecākiem, lai noskaidrotu kavējuma iemeslu. Ja kavējuma iemesls ir veselības problēmas, vairumā gadījumu pietiek ar vecāku apliecinājumu. Tikai gadījumos, kad skolai rodas pamatotas šaubas par šā iemesla patiesumu, var tikt pieprasīta ārsta izziņa.

Izglītības iestādes vadītājam ir tiesības atļaut izglītojamā prombūtni, pamatojoties uz vecāku iesniegumu. Katrs gadījums tiek izvērtēts individuāli, ņemot vērā konkrētos apstākļus un pieprasījuma kontekstu. Ja atbrīvojums tiek piešķirts, skola nosaka atļautās prombūtnes ilgumu.

Mācību laikā ģimenes atvaļinājums atpūtas nolūkā netiek uzskatīts par attaisnotu bērna prombūtnes iemeslu. Ar 2013. gada grozījumiem Izglītības likumā tika svītrota norma, kas pieļāva prombūtni ģimenes brīvdienu vai atvaļinājuma dēļ, kā arī atcelts iepriekš noteiktais 10 mācību dienu limits. Ja vecāki kopā ar bērnu dodas atvaļinājumā mācību laikā, viņiem var tikt piemērots naudas sods vai pat ierosināta tiesvedība.

Austrijā saskaņā ar Federālajā likumā par obligāto izglītību noteikto skolēna prombūtne ir attaisnojama šādos gadījumos:

- skolēna saslimšana;
- mājsaimniecības locekļa slimība, ja pastāv skolēna inficēšanās risks;
- vecāku vai citu radinieku slimība, ja viņiem nepieciešama skolēna palīdzība;
- ārkārtēji notikumi skolēna, viņa ģimenes vai mājsaimniecības dzīvē;
- šķēršļi nokļūšanai uz skolu vai slikti laikapstākļi, kas var apdraudēt skolēna veselību.

Klases audzinātājs var piešķirt atļauju skolēna prombūtnei pamatota iemesla dēļ uz laiku no atsevišķām mācību stundām līdz vienai mācību dienai, savukārt par apmeklējumiem atbildīgais skolotājs – uz laiku no vairākām mācību dienām līdz vienai nedēļai. Par ilgākas prombūtnes attaisnošanu lēmumu pieņem federālās zemes izglītības direkcija.

Bērna vecākiem nekavējoties mutvārdos vai rakstveidā jāinformē klases audzinātājs vai skolas direktors par bērna prombūtni, norādot tās iemeslu. Ja izglītības iestādes vadītājs pieprasa, tad informācija jāsniedz rakstveidā. Ja slimība ilgst ilgāk par vienu nedēļu vai ir nepieciešama atveseļošanās pēc tās, vecākiem jāiesniedz medicīniskā izziņa.

Bulgārijā izglītojamā prombūtne pielaujama kopumā līdz 15 mācību dienām viena mācību gada laikā, taču ne vairāk kā piecas dienas vienā reizē, ja vecāki ir iepriekš apstiprinājuši šo prombūtni ar motivētu klases audzinātājam adresētu iesniegumu. Pārējos gadījumos vecākiem pirmajā prombūtnes dienā jāinformē klases audzinātājs, parasti izmantojot tālruni, elektronisko pastu vai saziņas lietotni. Ja tas nav iespējams, tad iesniegumu ar lūgumu attaisnot kavējumu var iesniegt arī brīvā formā un tas jāparaksta kādam no vecākiem. Šāds iesniegums jāiesniedz ne vēlāk kā triju mācību dienu laikā pēc skolēna atgriešanās skolā.

Citi attaisnoti kavējuma iemesli ir:

- skolēna dalība ārpusskolas izglītības aktivitātēs, piemēram, konkursos, olimpiādēs, festivālos, koncertos, izrādēs, izstādēs u. c. Šajā gadījumā jāuzrāda dokumenti no attiecīgā sporta kluba, aktivitāšu rīkotājiem vai institūcijas, kuru skolēns tajā pārstāv, kā arī jāsniedz vecāku apstiprinājums par bērna dalību pasākumā;

- pēc vecāka motivēta rakstveida lūguma izglītojamais noteiktās dienās var nepiedalīties vienā vai divās no šādām aktivitātēm: treniņi, organizēta atpūta, fiziskās aktivitātes un interešu aktivitātes;
- medicīniski iemesli, par kuriem skolai ārsta izziņa tiek nosūtīta elektroniski.

Medicīniskā izziņa ar veselības problēmām saistīto kavējumu attaisnošanai

Medicīniskā izziņa papīra formā 1.–12. klases skolēnu kavējumu attaisnošanai kopš 2023. gada 1. oktobra skolās vairs netiek pieņemta. Izziņa tiek nosūtīta izglītības iestādei elektroniski, tādējādi būtiski samazinot administratīvo slogu vecākiem un skolotājiem.

Izziņas nosūtīšanas process ir pilnībā automatizēts un integrēts Nacionālajā veselības informācijas sistēmā, citstarp nodrošinot bērnu personas datu aizsardzību.

Pēc vizītes pie speciālista informācija par skolēna veselības stāvokli tiek pārsūtīta uz attiecīgās izglītības iestādes elektronisko vietni. Elektroniskos prombūtnes attaisnojumus izsniedz ne tikai ģimenes ārsts, bet arī slimnīcas un ambulatorās medicīniskās aprūpes speciālisti.

Čehijā saskaņā ar izglītības likuma noteikumiem vecāku pienākums ir informēt skolu par jebkādām bērna veselības stāvokļa izmaiņām, veselības problēmām vai citiem nopietniem jautājumiem, kas varētu ietekmēt izglītības apguvi. Izglītības likums nosaka, ka vecākiem ir pienākums savlaicīgi informēt skolu par bērna kavējumu un ne vēlāk kā triju kalendāra dienu laikā no prombūtnes sākuma sniegt apliecinājumu par kavējuma iemeslu. Precīzu kārtību, kādā kavējumi jāattaisno, nosaka izglītības iestādes iekšējie noteikumi.

Skolas darbinieks, kas ir atbildīgs par prombūtnes attaisnošanu, skolēna veselības problēmu gadījumā ir tiesīgs papildus pieprasīt ārsta izziņu, ja to uzskata par nepieciešamu, pat ja vecāki jau ir snieguši apliecinājumu. Saskaņā ar Izglītības likumā noteikto skolas direktors pēc vecāku lūguma var attaisnot arī skolēna atsevišķu mācību priekšmetu kavējumus, ja tie radušies veselības problēmu vai citu būtisku iemeslu dēļ.

Ārsta izziņas pieprasīšana kavējuma attaisnošanai

Ja rodas šaubas par to, vai vecāku sniegtais apliecinājums par skolēna kavējumu veselības stāvokļa dēļ ir patiess, klases audzinātājs vai skolas direktors saskaņā ar Izglītības, jaunatnes un sporta ministrijas vadlīnijām ir tiesīgs sazināties ar nepilngadīgā skolēna vecākiem, lūgt precizēt paskaidrojumu un informēt, ka turpmāk kavējumu attaisnošanai būs nepieciešama ārsta izziņa.

Izglītības, jaunatnes un sporta ministrija iesaka skolām ārsta izziņu pieprasīt tikai izņēmuma un individuāli noteiktos gadījumos, kā arī tikai tad, ja šāda prasība ir skaidri noteikta izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumos.

Pirms medicīniskās izziņas pieprasīšanas skolas pienākums ir vispirms veikt pārrunas ar vecākiem vai pašu skolēnu, ja viņš ir pilngadīgs, un noskaidrot kavējuma iemeslus. Pēc pārrunām, ja nepieciešams, izglītības iestāde izsniedz vecākiem vai pilngadīgajam skolēnam speciālu ārstam adresētu rakstveida lūgumu, kurā tiek lūgts pamatot izglītojamā prombūtni ar medicīnisko izziņu. Jāņem vērā, ka ārsts nevar sniegt attaisnojumu par prombūtni retrospektīvi, tāpēc vecākiem vai pilngadīgajam skolēnam savlaicīgi jābūt informētiem par nepieciešamību vērsties pie ārsta jau pirmajā prombūtnes dienā.

Skolēna vecāki var pilnvarot konkrētu skolas darbinieku, kuru ārsts ir tiesīgs informēt par nepilngadīgā bērna veselības stāvokli. Šajā gadījumā ieteicams, lai vecāki aizpilda speciālu piekrišanas veidlapu, kas ļauj norādītajai personai saņemt pamatinformāciju par izglītojamā veselības stāvokli, piemēram, par to, vai bērns ir slims, vai viņam veselības stāvokļa dēļ ir liegts apmeklēt skolu un cik ilga prombūtne paredzēta.

Dānijā izglītojamā kavējums tiek atzīts par attaisnotu, ja tas ir saistīts ar slimošanu vai citiem apsvērumiem, kas attiecas uz veselības stāvokli, vai ja par to ir saņemta īpaša skolas direktora atļauja. Visi pārējie kavējumi tiek reģistrēti kā neattaisnota prombūtne. Vecākiem ir pienākums informēt skolu par bērna prombūtni slimības dēļ, un ārsta izziņa šādā gadījumā nav obligāta. Ja kavējuma dienā (vai izņēmuma gadījumos – saprātīgā termiņā) skolēna vecāki neinformē skolas direktoru par kavējuma iemeslu, prombūtne tiek uzskatīta par neattaisnotu.

Ja skolēns neierodas uz mācību stundām un prombūtne nav bijusi iepriekš saskaņota, skolai ir pienākums nekavējoties sazināties ar skolēna vecākiem, lai noskaidrotu kavējuma iemeslu. Jau pirmajā kavējuma dienā vecākiem personīgi vai rakstveidā jāinformē skolas direktors par prombūtnes iemeslu. Ja bērns nav apmeklējis skolu slimības dēļ

un prombūtne ilgst vairāk nekā divas nedēļas, skolas direktors ir tiesīgs pieprasīt medicīnisko izziņu. Ja šāda izziņa netiek iesniegta, prombūtne tiek uzskatīta par neattaisnotu.

Izņēmuma gadījumos skolas direktors var sniegt atļauju prombūtnei ārkārtas atbrīvojuma veidā. Šāda atļauja tiek piešķirta, pamatojoties uz individuālu izvērtējumu par to, kā prombūtne potenciāli varētu ietekmēt skolēna sekmes, darbu klasē, kā arī ņemot vērā skolēna kavējumu apjomu pēdējā mācību gada laikā.

Kavējumu uzskaite notiek pēc izglītības iestādes izdotām vadlīnijām. Izglītības iestādē skolēnu klātbūtne tiek reģistrēta mācību dienas sākumā. Savukārt 7.–10. klašu skolēnu klātbūtni reģistrē arī mācību dienas nobeigumā. Tiem vecāko klašu skolēniem, kuri ir ieradušies uz dienas sākuma reģistrāciju, bet nav bijuši klāt dienas beigās, par neattaisnoti kavētu tiek uzskatīta puse mācību dienas.

Francijā Izglītības kodeksā noteiktie attaisnojamie prombūtnes iemesli ietver bērna saslimšanu, infekciozu slimību gadījumus ģimenē, ģimenes pulcēšanos, transporta problēmas, kas kavē nokļūšanu skolā, kā arī gadījumus, kad bērns pavada savus vecākus viņu īslaicīgas prombūtnes laikā. Skolēnam var tikt piešķirts īslaicīgs atbrīvojums no mācībām pamatotu iemeslu dēļ, piemēram, ģimenes ceļojuma, svinību vai reliģisku svētku dēļ. Šādos gadījumos vecākiem iepriekš jāiesniedz attiecīgs skolas administrācijai adresēts iesniegums un skola, izsniedzot atļauju, ņem vērā arī skolēna mācību sasniegumus.

Izglītības kodeksā nav noteikts konkrēts pieļaujamais kavējumu apjoms vai to attaisnošanas kārtība – to regulē katras izglītības iestādes iekšējie noteikumi. Ja rodas šaubas par prombūtnes pamatotību, Valsts izglītības dienestam ir tiesības pieprasīt apliecinājumu vai uzsākt pārbaudi.

Grieķijā pirmsskolas un sākumskolas izglītības pakāpē noteikumi par skolēna prombūtnes attaisnošanu atšķiras no pamatskolā piemērojamiem noteikumiem. Lēmumu par prombūtnes attaisnošanu pieņem klases audzinātājs, kurš ir atbildīgs par skolēnu prombūtnes uzraudzību, saziņu ar vecākiem par kavējumu iemesliem un katra gadījuma individuālu izvērtēšanu sadarbībā ar izglītības iestādes vadītāju. Grieķijā nav specifisku nosacījumu skolēna prombūtnes apliecināšanai, tomēr pedagogs, kurš ir atbildīgs par mācību iestādes apmeklējuma uzskaiti, skolēna veselības problēmu gadījumā var pieprasīt medicīnisku izziņu no ārstniecības iestādes.

Attiecībā uz kavējumiem noteikti šādi ierobežojumi:

- pirmsskolas izglītības iestādēs kavējumi nedrīkst pārsniegt 100 dienas mācību gada laikā;
- sākumskolā attaisnoto kavējumu kopskaits nedrīkst pārsniegt pusi no mācību gada dienu skaita;
- pamatskolā kopējais attaisnoto kavējumu kopskaits nedrīkst pārsniegt 114 mācību stundas, no kurām vismaz 50 mācību stundu kavējums ir attaisnots slimības vai citu iemeslu dēļ.

Īslaicīgu prombūtni (līdz divām dienām) slimības vai ģimenes apstākļu dēļ var attaisnot ar iesniegumu, kas iesniegts ne vēlāk kā 10 dienu laikā pēc skolēna atgriešanās skolā. Šādi iespējams attaisnot prombūtni, kas kopumā nepārsniedz piecas dienas mācību gada laikā. Ja prombūtne veselības problēmu dēļ pārsniedz divas mācību dienas, ir nepieciešama izziņa no veselības aprūpes iestādes. Skolēniem ar invaliditāti un speciālām izglītības vajadzībām pamatskolas izglītības posmā ir atļauts attaisnot lielāku kavējumu skaitu.

Igaunijā saskaņā ar Pamatskolu un vidusskolu likumu vecākiem ir pienākums paziņot skolai par bērna prombūtni un tās iemesliem ne vēlāk kā pašā prombūtnes dienā. Šo paziņojumu var iesniegt, izmantojot elektronisko izglītības iestāžu vadības informācijas sistēmas moduli *eKool*.

Izglītojamā prombūtne ir atļauta tikai pamatota iemesla dēļ. Par pamatotu iemeslu uzskata, piemēram:

- veselības problēmas;
- sliktus laikapstākļus, neizbraucamu ceļu vai citus šķēršļus, kas traucē ierasties skolā;
- būtiskus ar ģimenes apstākļiem saistītus iemeslus;
- citus iemeslus, ko skolas pārstāvji uzskata par attaisnojamiem (piemēram, dalību sporta sacensībās vai ceļojumu kopā ar ģimeni).

Likums neparedz obligātu iepriekšēju skolēna prombūtnes saskaņošanu, piemēram, ģimenes ceļojuma gadījumā, tomēr saskaņošana ir ieteicama. Ja skolas iekšējie noteikumi nenosaka, cik ilgu laiku pirms plānotās prombūtnes tā būtu jāpiesaka, prombūtnes saskaņošana paliek vecāku ziņā. Vienīgā obligātā prasība ir nepieciešamība pirmajā prombūtnes dienā informēt skolu par kavējumu un tā iemeslu. Katra izglītības iestāde pati nosaka kārtību, kādā jāsniedz šī informācija, tostarp par kavējumiem veselības stāvokļa dēļ.

Pamatskolu un vidusskolu likumā nav noteikta prasība iesniegt ārsta vai veselības aprūpes iestādes izziņu slimības gadījumā. Tomēr skolai ir tiesības lūgt iesniegt ārsta apliecinājumu par audzēkņa prombūtnes iemeslu. Vienlaikus, ievērojot personas datu aizsardzības prasības, nav atļauts prasīt precīzu diagnozi vai citu informāciju par veselību.

Itālijā pamatskolās un vidusskolās skolēnam ir jāapmeklē vismaz trīs ceturtdaļas no mācību gadā plānotās mācību stundu slodzes, lai viņa sekmes tiktu novērtētas. Ja šī apmeklētības prasība netiek ievērota, izglītojamais netiek pielaists pie gala eksāmenu kārtošanas un netiek pārcelts uz nākamo klasi.

Vecākiem ir jānorāda izglītojamā kavējuma iemesls ne vēlāk kā vienas nedēļas laikā. Attaisnota kavējuma iemesls var būt saistīts ar veselības problēmām, reliģisko pārliecību vai citiem pamatotiem šķēršļiem skolas apmeklēšanai. Prombūtnes attaisnošanas kārtību nosaka katras izglītības iestādes iekšējie noteikumi. Skolēna īslaicīga prombūtne var tikt atzīta par attaisnotu, piemēram, ģimenes ceļojuma vai svinību dēļ. Savukārt ilgāka un pastāvīga prombūtne tiek attaisnota, ja tiek atzīts, ka tā netraucē skolēnam apgūt mācību saturu.

Kiprā pamatskolas skolēna prombūtne ir jāattaisno ar vecāku rakstītu apliecinājumu. Ja prombūtne veselības stāvokļa dēļ ilgst vairāk nekā piecas mācību dienas, ir nepieciešama ārsta izziņa. Citu iemeslu dēļ paredzēta ilgāka prombūtne iepriekš jāsaskaņo ar skolas vadību. Šim nolūkam vecāki iesniedz iesniegumu. Ja vecāki plāno izņemt bērnu no skolas pirms mācību stundu beigām, tad par to rakstveidā jāinformē skolas direktors vai klases audzinātājs un tikai pēc tam skolēns var atstāt skolas telpas. Šāda atļauja tiek piešķirta tikai steidzamos gadījumos. Ja skolēns atgriežas skolā tajā pašā dienā, viņam no skolas administrācijas ir jāsaņem attiecīga atļauja atgriezties un piedalīties mācību procesā. Par nopietnu pārkāpumu tiek uzskatīta skolēna došanās prom no skolas mācību laikā bez atļaujas. Ja skolēns kavējis kaut vai tikai vienu mācību stundu, pēc atgriešanās skolā, bet ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā, viņam jāiesniedz vecāka parakstīts paskaidrojums vai ārsta izziņa, kas pamato prombūtni. Maijā un jūnijā prombūtnes pamatojums jāiesniedz ne vēlāk kā divu darbdienu laikā pēc kavējuma.

Dalība izglītības iestādes ārpusskolas programmā un skolas ekskursijās ir obligāta. Šo aktivitāšu kavējumi tiek reģistrēti un ieskaitīti skolēna kopējā prombūtnē.

Kavējumu dēļ skolēnam var rasties arī nepieciešamība kārtot papildu eksāmenus, piemēram:

- skolēniem, kuri kavējuši no 120 līdz 134 mācību stundām, jūnijā ir jākārto papildu eksāmeni kavētajos priekšmetos un papildu priekšmetos, par kuriem lemj mācībspēki. Savukārt skolēni, kuri kavējuši 135 un vairāk mācību stundu, nav nokārtojuši akadēmiskās saistības par mācību gadu;
- skolēns jūnijā tiek nosūtīts uz papildu eksāmeniem, ja otrajā semestrī viņš ir kavējis no 60 līdz 67 mācību stundām. Ja tikai otrajā semestrī kavētas vairāk nekā 67 mācību stundas, skolēns nav nokārtojis akadēmiskās saistības par mācību gadu.

Pedagogiem ir tiesības individuāli izvērtēt un noteikt kavējumu kritērijus un piemērojamos pasākumus īpašos, pienācīgi pamatotos gadījumos, kad tas ir skolēna izglītības vai labklājības interesēs un kad skolēns saskaras ar nopietnām veselības problēmām, tostarp garīgās veselības traucējumiem.

Lietuvā saskaņā ar Izglītības likumu gadījumā, ja skolēns nav ieradies uz mācību stundām un vecāki par to nav iepriekš paziņojuši, skolai tajā pašā dienā jāinformē vecāki.

Noteikumos par skolas apmeklējuma nodrošināšanu vispārējās izglītības programmās paredzēts, ka nepilngadīgā skolēna vecāki vai pilngadību sasniedzis skolēns pats var informēt skolu par prombūtni līdz piecām mācību dienām mēnesī slimības vai ārsta apmeklējuma dēļ. Lai attaisnotu kavējumu, ir jāiesniedz parakstīts iesniegums papīra formā vai jāinformē skola telefoniski, pa elektronisko pastu vai citādā veidā atbilstoši skolas iekšējās kārtības noteikumiem.

Paziņojums par veselības problēmu dēļ radušos kavējumu, kas pārsniedz piecas mācību dienas

Kopš 2023. gada septembra, kad stājušies spēkā Noteikumi par skolas apmeklējuma nodrošināšanu vispārējās izglītības programmās, skolēna kavējums veselības problēmu dēļ, ja tas pārsniedz piecas mācību dienas mēnesī, jāattaisno ar ārsta vai veselības aprūpes iestādes izsniegtu apliecinājumu. Šādos gadījumos kavējumi tiek attaisnoti atbilstoši izglītības iestādes noteiktajai kārtībai.

Izglītības iestāde pati nosaka veidus, kādos tā var saņemt apliecinājumu tam, ka skolēns apmeklē veselības aprūpes speciālistu. Piemēram, skolas administrācija var pieņemt vecāku iesniegtu izrakstu "Informācija par pacienta

apmeklējumu" no elektroniskās veselības pakalpojumu un sadarbības infrastruktūras informācijas sistēmas *esveikata.lt*. Šis izraksts nesatur sensitīvus personas veselības datus. Tāpat tiek pieņemti arī citi apliecinājumi, piemēram, ekrānuzņēmums no sistēmas *esveikata.lt*, kurā redzams ārsta apmeklējuma fakts.

Ja skolēns mēneša laikā veselības stāvokļa dēļ kavējis vairāk nekā piecas mācību dienas, bet nav vērsies pie ārsta, jo medicīniskā palīdzība nebija nepieciešama, vecākiem ieteicams konsultēties ar skolas pārstāvjiem. Šādā sarunā būtu lietderīgi kopīgi izvērtēt kavējumu apstākļus un apjomu, lai pieņemtu pamatotu lēmumu par prombūtnes attaisnošanu.

Kopš 2019. gada, kad tika pastiprinātas pacientu datu aizsardzības prasības, ārsti vairs neizsniedz speciālas medicīniskās izziņas vai veselības informācijas sistēmas izziņas skolēnu mācību kavējumu attaisnošanai.

Citu pamatotu (tostarp personisku) iemeslu dēļ gan nepilngadīga, gan arī pilngadīga skolēna vecāki var pieprasīt attaisnot ne vairāk kā trīs kavētas mācību dienas semestrī (vai līdz divām dienām trimestrī). Skola, izvērtējot apstākļus, var attaisnot arī lielāku prombūtnes dienu skaitu, ja tam ir objektīvi un pamatoti iemesli.

Attaisnota prombūtne, kad skolēns kādā laika posmā neapmeklē visas nodarbības vai tikai konkrētas nodarbības (tostarp to daļas), var būt saistīta gan ar neplānotiem apstākļiem, piemēram, nelabvēlīgiem laikapstākļiem vai satiksmes traucējumiem, gan ar iepriekš plānotu dalību sporta sacensībās, konkursos, mācību olimpiādēs un citos līdzīgos pasākumos.

Ja skolēns piedalās sporta sacensībās, olimpiādē vai citā izglītojošā pasākumā, kuru neorganizē tā izglītības iestāde, kurā skolēns mācās, bet cita skola vai iestāde, nepilngadīgā skolēna vecāki vai pilngadīgs izglītojamais iesniedz skolas direktoram vai viņa pilnvarotai personai rakstveida pieprasījumu par kavēto mācību stundu attaisnošanu. Pieprasījums jāiesniedz pirms pasākuma vai, izņēmuma gadījumā, ne vēlāk kā nākamajā darbdienā pēc pasākuma, pievienojot dalību apliecinoša dokumenta kopiju. Kavējuma pamatojumu, ievērojot iepriekš minēto termiņu, var iesniegt arī pasākumu organizējošā iestāde vai organizācija.

Normatīvie akti neparedz vecākiem iespēju mācību laikā attaisnot skolēna kavējumu, ja tas saistīts ar ģimenes atvaļinājumu vai ceļojumu.

Nīderlandē Obligātās izglītības likumā ir noteikti vairāki gadījumi, kad skolēna prombūtne tiek uzskatīta par pamatotu, kā arī gadījumi, kad iespējams saņemt atbrīvojumu no skolas apmeklējuma.

Nīderlandē obligātā izglītība sākas piecu gadu vecumā. Ja bērns šajā vecumā vēl nespēj izturēt pilnu mācību nedēļu, viņam atļauts skolu apmeklēt par piecām stundām nedēļā mazāk. Papildu atbrīvojumu – vēl piecām stundām nedēļā – iespējams saņemt pēc pieprasījuma.

Skolu īslaicīgi var neapmeklēt šādos gadījumos:

- slimība – jāziņo skolas direktoram divu dienu laikā no pirmās prombūtnes dienas;
- ģimenes notikumi, piemēram, kāzas vai bēres – nepieciešams iepriekš saņemt izglītības iestādes direktora atļauju;
- reliģiskās brīvdienas – iespējams saņemt izglītības iestādes direktora piešķirtu atbrīvojumu.

Skolas direktors var piešķirt atļauju skolēna prombūtnei līdz 10 mācību dienām gadā, ja tas nepieciešams ģimenes apstākļu vai reliģisko svētku dēļ. Ja prombūtne tiek pieprasīta uz laiku, kas pārsniedz 10 dienas mācību gada laikā, par atbrīvojuma piešķiršanu lemj izglītojamā dzīvesvietas pašvaldības amatpersona, iepriekš uzklausot arī skolas direktora viedokli.

Ilgstošu atbrīvojumu no skolas apmeklējuma mācību gada laikā vai tā daļā var piešķirt šādos gadījumos:

- bērna smaga slimība vai psiholoģiskas grūtības, kas kavē viņa spēju apmeklēt skolu, – nepieciešama ārsta, psihologa vai izglītības speciālista izziņa;
- skolas atrašanās vietā nav iespējams nodrošināt vēlamās reliģijas praksi – vecākiem jāiesniedz pašvaldībai pamatots pieprasījums par atbrīvojumu no skolas apmeklējuma;
- bērns mācās ārvalstīs – jāiesniedz informācija dzīvesvietas pašvaldībai;
- vecākiem ir ar ceļošanu saistīts darbs (piemēram, cirka mākslinieki), un bērns viņus pavada – par to jāinformē attiecīgā pašvaldība;
- vecāku darba specifika neļauj izmantot atvaļinājumu skolas brīvlaikā – var tikt piešķirts individuāls atbrīvojums. Šādu atbrīvojumu skolas direktors var piešķirt vienu reizi mācību gada laikā uz laiku līdz 10 dienām, bet ne mācību gada pirmajās divās nedēļās.

Norvēģijā izglītojamā atbrīvojums no skolas apmeklējuma tiek vērtēts individuāli un nav noteikti ierobežojumi tā ilgumam vai biežumam. Saskaņā ar Izglītības likumu pašvaldībām ir tiesības noteikt vietējo kārtību un kritērijus atbrīvojuma piešķiršanai, taču visos gadījumos spēkā ir vienota prasība:

- katram atbrīvojumam jābūt pamatotam;
- lēmums tiek pieņemts, izvērtējot katru konkrēto gadījumu.

Pašvaldība var piešķirt atbrīvojumu, piemēram, ģimenes atvaļinājuma vai ceļojuma gadījumā, ja skolēna sekmes ir pietiekamas un vecāki apņemas nodrošināt to, ka bērns pēc prombūtnes spēs sekmīgi turpināt mācību programmu.

Parasti izglītojamā prombūtne tiek atzīta par attaisnotu šādos gadījumos:

- pamatojoties uz vecāku iesniegumu un ar skolas atļauju;
- veselības stāvokļa dēļ, ja vecāki ir laikus informējuši skolu par skolēna saslimšanu;
- ja prombūtne veselības stāvokļa dēļ ilgst vairāk nekā trīs mācību dienas un attaisnojumam iesniegta ārstniecības iestādes izziņa.

Kavējums tiek uzskatīts par neattaisnotu šādos gadījumos:

- ja vecāki nav informējuši skolu par skolēna prombūtni;
- ja skolēna prombūtne pārsniedz periodu, kuram skola iepriekš ir piešķīrusi atļauju.

Saskaņā ar Norvēģijas Izglītības un apmācības direktorāta vadlīnijām pašvaldība vai skolas direktors var piešķirt skolēnam atbrīvojumu no mācību nodarbībām uz laiku līdz divām nedēļām.

Polijā Izglītības likums noteic, ka skolēna pienākumi un kavējumu attaisnošanas kārtība ir jāprecizē skolas statūtos.

Ja bērns kavē skolu, vecākiem ir pienākums iesniegt rakstveida attaisnojumu par kavējumu. Tas ir dokuments, kas apliecina, ka vecāks ir informēts par bērna prombūtni un tajā laikā rūpējies par viņu. Attaisnojumu var iesniegt gan papīra formā, gan elektroniski, ievērojot skolā noteikto kārtību. Parasti attaisnojums jāiesniedz septiņu dienu laikā pēc pirmās prombūtnes dienas. Ja bērns slimo ilgāk par septiņām dienām, vecākiem ir jāinformē skola arī par turpmāko prombūtni.

Izglītības iestādei ir tiesības atteikties atzīt skolēna prombūtni par attaisnotu, ja norādītie iemesli netiek uzskatīti par pietiekami nozīmīgiem. Skolas kavējuma iemesliem jābūt objektīviem un tādiem, kurus vecāki nespēj ietekmēt. Tomēr vecākiem ir iespēja iesniegt attaisnojumu arī saistībā ar ģimenes apstākļiem, piemēram, svarīgiem ģimenes pasākumiem, izbraucieniem vai neparedzētiem notikumiem.

Polijā nav spēkā tādi valsts līmeņa normatīvie akti, kas piešķirtu skolotājam tiesības obligāti pieprasīt ārsta izsniegtu prombūtnes apliecinājumu. Tomēr gadījumos, kad rodas šaubas par skolēna prombūtnes pamatotību, skolotājs vai skolas administrācija var pieprasīt iesniegt ārstniecības iestādes apliecinājumu.

Portugālē skolēna prombūtne ir jāattaisno ar vecāka, vai – ja izglītojamais ir pilngadīgs – paša skolēna rakstveida iesniegumu, kas adresēts klases audzinātājam vai skolas direktoram. Ja nepieciešams, klases audzinātājs vai direktors var pieprasīt papildu pierādījumus, kas tiek uzskatīti par nepieciešamiem, lai attaisnotu kavējumu. Tāpat skola var sazināties ar Bērnu un jauniešu aizsardzības komisiju vai citu organizāciju, lai pārbaudītu sniegto informāciju. Ja kavējuma iemesls ir iepriekš zināms, attaisnojums jāiesniedz pirms prombūtnes; ja tas nav iespējams, – trīs darbdienu laikā pēc kavējuma konstatēšanas.

Izglītojamā kavējums tiek uzskatīts par attaisnotu šādos gadījumos:

- saslimšana:
  - ja prombūtne ilgst līdz trim darbdienām, nepieciešams vecāka vai – ja izglītojamais ir pilngadīgs – paša skolēna rakstveida iesniegums,
  - ja prombūtne veselības problēmu dēļ pārsniedz trīs darbdienas, nepieciešams ārsta izsniegts apliecinājums,
  - ārsts var sniegt arī vienotu apliecinājumu par ilgstošu prombūtni (piemēram, hronisku vai atkārtotu saslimšanu) vai arī par visu akadēmisko gadu;
- infekcijas slimība:
  - nepieciešams kompetentās veselības iestādes izsniegts apliecinājums;
- ģimenes locekļa nāve;
- brāļa vai māsas piedzimšana:
  - dzimšanas dienā un nākamajā dienā pēc tās;

- slimības vai invaliditātes dēļ nepieciešama ārstēšana ambulatori, ja to nav iespējams veikt ārpus mācību laika;
- palīdzība slima mājsaimniecības locekļa aprūpē, ja šo atbalstu objektīvi nevar nodrošināt neviena cita persona;
- reliģiski apsvērumi:
  - dalība reliģiskās darbībās, ja tās nav iespējams veikt ārpus mācību laika un tās atbilst konkrētās reliģijas tradicionālajai praksei;
- dalība sabiedrībai nozīmīgos kultūras vai sporta pasākumos, ko atzīst vai apstiprina skolas vadība;
- sagatavošanās un dalība sporta aktivitātēs ar augstu konkurenci;
- juridisko pienākumu izpilde, ja to nav iespējams veikt ārpus mācību laika;
- dalība skolā plānotās aktivitātēs, kas paredzētas izglītības iestādes darbības plānā;
- citi būtiski iemesli, ko klases audzinātājs vai skolas direktors atzīst par pietiekamiem, kā arī citi gadījumi, kas paredzēti izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumos.

Rumānijā skolēnu klātbūtni katrā mācību stundā reģistrē attiecīgais pedagogs, fiksējot katru prombūtnes gadījumu. Iepriekš ar skolu saskaņots attaisnojams kavējums ir pieļaujams līdz 20 mācību stundām semestrī. Neplānota kavējuma gadījumā vecākiem ir pienākums personīgi iesniegt skolai bērna kavējumu attaisnojošus dokumentus septiņu dienu laikā pēc skolas apmeklējuma atsākšanas.

Veselības problēmu vai slimības gadījumā kavējumus var attaisnot ar dažādiem medicīniskiem dokumentiem atkarībā no konkrētās situācijas, piemēram:

- skolas ārsta, ģimenes ārsta vai speciālista izsniegtu izziņu;
- izrakstu no slimības vēstures, slimības lapu vai vēstuli, ko izsniegusi ārstniecības iestāde, kurā skolēns ārstēts vai hospitalizēts.

Kavējumi tiek attaisnoti gadījumos, kas saistīti ar skolēna dalību sporta nometnēs un sacensībās, pamatojoties uz attiecīgās sporta organizācijas rakstveida pieprasījumu. Tas attiecas uz pasākumiem vietējā, novada, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī. Tāpat attaisnota tiek skolēnu dalība:

- mācību priekšmetu olimpiādēs;
- skolu un profesionālajos konkursos;
- citos ar izglītību saistītos pasākumos vietējā, novada, reģionālā, valsts un starptautiskā mērogā.

Slovākijā skolēna kavējums tiek uzskatīts par attaisnotu, ja vecāks to pamato ar skolas iekšējās kārtības noteikumiem atbilstošiem iemesliem. Tie var būt, piemēram, saslimšana, nelabvēlīgi laikapstākļi, transporta traucējumi, neparedzēti ģimenes apstākļi vai skolēna dalība sacensībās. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem kavējumu slimības dēļ var attaisnot bez ārsta izziņas, ja tas nepārsniedz piecas secīgas mācību dienas vai kopumā ne vairāk kā 10 dienas viena mēneša laikā. Ilgākas prombūtnes gadījumā nepieciešama ārsta izziņa.

Slovēnijā skolēna kavējumi slimības vai citu attaisnojamu iemeslu dēļ vecākiem ir jāpamato mutvārdos vai rakstveidā. Atbilstoša dokumentācija jāsniedz klases audzinātājam ne vēlāk kā piecu dienu laikā pēc skolēna atgriešanās skolā.

Skolēns var atrasties prombūtnē, neinformējot par kavējuma iemeslu, ja vecāki iepriekš par prombūtni ir informējuši klases audzinātāju. Šāda prombūtne drīkst ilgt ne vairāk kā piecas dienas mācību gadā neatkarīgi no tā, vai tās tiek izmantotas vienlaikus vai vairākos īsākos periodos. Skolas direktors var attaisnot arī ilgāku mācību kavējumu, ja vecāki iesniedz attiecīgu pieprasījumu par to, norādot kavējuma iemeslu. Skolēna nepiedalīšanos konkrētās mācību stundās vai aktivitātēs var saskaņot atbildīgais skolotājs, kurš pēc tam informē klases audzinātāju.

Ja skolēns slimības dēļ kavē vairāk nekā piecas secīgas mācību dienas, klases audzinātājs ir tiesīgs pieprasīt oficiālu medicīnisko izziņu, kas pamatotu prombūtni. Gadījumos, kad rodas šaubas par attaisnojuma patiesumu, audzinātājs var sazināties ar skolēna vecākiem vai ārstu, kurš izsniedzis izziņu. Ja attaisnojums tiek atzīts par nepamatotu, kavējums tiek uzskatīts par neattaisnotu.

Somijā saskaņā ar Pamatizglītības likumu skolēniem ir jāapmeklē mācības klātienē, izņemot gadījumus, kad viņiem ir piešķirta atļauja prombūtnei īpašu iemeslu dēļ. Vecākiem ir jāiesniedz pieprasījums par īslaicīgu prombūtni. Valsts tiesību akti nenosaka konkrētus ierobežojumus atļautās prombūtnes ilgumam. Atbrīvojums no mācībām tiek piešķirts pēc skolotāja, direktora vai skolas padomes ieskatiem saskaņā ar iekšējās kārtības noteikumiem un kārtību, kas noteikta attiecīgajā pašvaldībā.

Spānijā nav vienota valsts līmeņa regulējuma, kas noteiktu pieļaujamo prombūtnes apjomu pēc nokavēto mācību dienu vai mācību stundu skaita. Katra izglītības iestāde pati izstrādā savus iekšējās kārtības noteikumus, kuros tiek reglamentēta skolēnu kavējumu uzskaite, kontrole, vecāku informēšanas kārtība un kavējumu attaisnošanas nosacījumi. Vecākiem ir pienākums nodrošināt, ka bērna prombūtne ir iespējama tikai pamatotu iemeslu dēļ.

Parasti skola mēdz pieļaut īslaicīgu skolēna prombūtni saistībā ar ģimenes ceļojumiem, dalību svinībās vai reliģisko svētku atzīmēšanu, taču vecākiem iepriekš jāsaņem skolas administrācijas atļauja.

Ungārijā skolēnu prombūtnes nosacījumi tiek detalizēti noteikti katras izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumos. Tajos precizēts, cik kavētu dienu vecāki drīkst attaisnot paši, kādā formā un termiņā attaisnojums jāiesniedz, kādos gadījumos nepieciešama, piemēram, medicīniskā izziņa un kāda ir kārtība attaisnojuma iesniegšanai skolā.

Pamatojoties uz dekrētu par izglītības iestāžu darbību, skolēna kavējumi tiek uzskatīti par attaisnotiem šādos gadījumos:

- saņemta iepriekšēja atļauja prombūtnei saskaņā ar skolas iekšējās kārtības noteikumiem;
- prombūtnes iemesls ir slimība, un prombūtne tiek attaisnota atbilstoši skolas noteiktajai kārtībai;
- skolēns nav varējis piedalīties mācībās oficiālu pasākumu vai citu pamatotu iemeslu dēļ;
- skolēns piedalās karjeras izvēles pasākumā vai atrodas prombūtnē karjeras izvēles nolūkos. Šādu iemeslu dēļ prombūtne attaisnojama ne vairāk kā divas reizes mācību gada laikā, ja dalība tiek apliecināta ar attiecīgās institūcijas izsniegtu dokumentu;
- citos pamatotos gadījumos, kas apliecināti ar attiecīgu dokumentāciju.

Skolas administrācija var piešķirt atļauju īslaicīgai prombūtnei, piemēram, ģimenes ceļojuma, svinību vai reliģisku brīvdienu dēļ, pamatojoties uz vecāku iepriekš iesniegtu pieprasījumu.

Ja skolēns neapmeklē izglītības iestādi vai kavē mācību stundas sākumu, viņam ir pienākums sniegt pamatojumu par prombūtnes vai nodarbības kavēšanas iemeslu. Visu kavēto stundu skaits tiek uzskaitīts.

Vācijā noteikumi par izglītību un skolām ir katras federālās zemes kompetencē, tomēr galvenie principi ir līdzīgi visās zemēs.

Piemēram, Hesenes federālajā zemē skolēniem var tikt piešķirta atļauja prombūtnei šādos gadījumos:

- ✓ reliģiski iemesli – skolēni, kuri sasnieguši 14 gadu vecumu, drīkst paši ar vecāku piekrišanu pieņemt lēmumu par piedalīšanos reliģiskās aktivitātēs, piemēram, svētku svinībās vai dievkalpojumos. Ja skolēns var apliecināt piederību attiecīgajai reliģiskajai konfesijai, viņam ir tiesības tikt atbrīvotam no mācībām šādu iemeslu dēļ, tostarp arī regulāri, piemēram, sestdienās. Šādos gadījumos nav nepieciešams iesniegt īpašu pieteikumu;
- ✓ izņēmuma gadījumos atbrīvojumu no nodarbībām var piešķirt pēc vecāku rakstveida lūguma, bet pilngadīgiem skolēniem – pamatojoties uz viņu pašu iesniegumu. Ja plānotā prombūtne nepārsniedz divas mācību dienas, lēmumu pieņem klases audzinātājs. Ja prombūtne ir ilgāka vai iekrīt tūlīt pirms vai pēc skolas brīvlaika, par tās atļaušanu lemj skolas direktors.

Prombūtne veselības stāvokļa dēļ ir attaisnojama, ja to apliecina vecāki, tomēr izņēmuma gadījumos skola var pieprasīt medicīnisko izziņu. Ja pastāv pamatotas šaubas par norādīto iemeslu patiesumu, skola ir tiesīga pati pieprasīt oficiālu medicīnisko izziņu, taču tās iegūšanas izmaksas sedz vecāki.

Arī Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes skolu likuma noteikumi ir visai līdzīgi. Ilgāka termiņa prombūtnei un atbrīvojumiem ir nepieciešams Skolu inspekcijas apstiprinājums. Parasti tiek atļauta prombūtne, kas saistīta ar skolēna akadēmisko, sportisko vai mākslinieciskо talantu attīstību.

Prombūtne vecāku atvaļinājuma dēļ parasti netiek uzskatīta par pamatotu iemeslu tam, lai piešķirtu atbrīvojumu no skolas apmeklējuma.

Zviedrijā ir pieļaujams tas, ka skolēns kavē skolu, ja tam ir pamatots iemesls, piemēram, slimība, vai arī prombūtne ir iepriekš apstiprināta. Skolēnam var piešķirt īsu atbrīvojumu līdz 10 dienām mācību gada laikā personisku iemeslu dēļ, piemēram, zobārsta apmeklējuma, īpaša ģimenes notikuma vai ceļojuma dēļ. Ja ir ārkārtēji iemesli, var tikt attaisnota arī prombūtne, kas pārsniedz 10 dienas, taču par to lemj skolas direktors.

Zviedrijas tiesību aktos nav skaidri definēta attaisnota un neattaisnota prombūtne. Tomēr skolas direktoram ir pienākums uzsākt padziļinātu situācijas izvērtēšanu, ja skolēns ilgstoši vai atkārtoti neapmeklē skolu, pat ja kavējumi ir bijuši attaisnoti. Nav precīzi noteikts, cik bieži vai cik dienu skolēns drīkst kavēt skolu, pirms tiek noskaidroti katra gadījuma individuālie apstākļi. To dara, piemēram, pieprasot ārsta izziņu, ja slimošana ir ilgāka, nekā par to iepriekš ziņots izglītības iestādei. Savukārt sarežģītākos gadījumos var tikt izvērtēta mācību vide, lai noskaidrotu, vai tā ir piemērota skolēnam un vai ir nepieciešams nodrošināt īpašu atbalstu.

Pašvaldība var noteikt papildu nosacījumus, tostarp attiecībā uz prombūtnes iemesliem vai ilgumu, kuri jāievēro, lai skola varētu piešķirt atļauju skolēna prombūtnei.

Nosacījumi prombūtnes atļaujai Uddevallas pašvaldības izglītības iestādēs

Lai skolēns, kuram atbilstoši vecumam ir pienākums apgūt obligāto izglītību, saņemtu atbrīvojumu no mācībām laika periodam, kas pārsniedz 10 dienas mācību gada laikā, ir jānorāda konkrēts prombūtnes iemesls un nepieciešama abu vecāku rakstveida piekrišana. Lēmumu par šāda atbrīvojuma piešķiršanu pieņem skola.

Ja skolēns mācību gada laikā jau ir bijis prombūtnē kopumā 10 mācību dienas, turpmākai atbrīvošanai no mācībām, ko pieprasa vecāki, saskaņā ar Izglītības likumu ir nepieciešams īpašs pamatojums. **Ģimenes atvaļinājums vai tūrisma ceļojums netiek uzskatīts par pietiekamu iemeslu.** Neatkarīgi no tā, vai skolēns iepriekš jau ir izmantojis atļauto prombūtnes kvotu ģimenes brīvdienām vai ne, izglītības iestādei ir tiesības noraidīt iesniegumu par turpmāku prombūtni, īpaši laikā, kad risinās valsts pārbaudījumi vai citas būtiskas aktivitātes skolā. Pieņemot lēmumu par atļauju skolēna prombūtnei, piemēram, ceļošanai kopā ar ģimeni, uz ilgāku laika periodu, izglītības iestādei jāņem vērā skolēna sekmes, viņa spēja apgūt iekavēto mācību saturu, kā arī tas, vai šāda prombūtne ir bērna interesēs un labvēlīga viņa attīstībai.

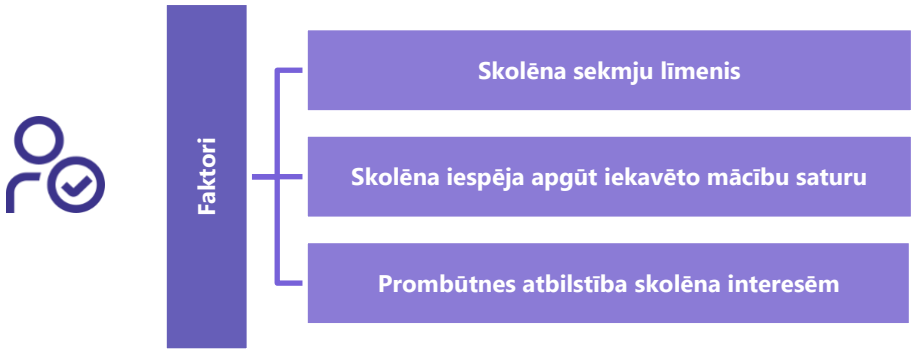
Ja vecāku iesniegums tiek noraidīts un skolēns tomēr neapmeklē skolu, šāda prombūtne tiek uzskatīta par neattaisnotu. Šādos gadījumos skolai ir pienākums ziņot par situāciju attiecīgajiem sociālajiem dienestiem, kuri var lemt par naudas soda piemērošanu vecākiem.

Vairumā apskatā aptverto Eiropas valstu tiesību aktu prasības attiecībā uz skolēnu prombūtni valsts un privātajās izglītības iestādēs neatšķiras. Arī prasības vai pienākumi kavējumu novēršanai lielākoties neatšķiras. Šāda vienota pieeja ir raksturīga, piemēram, Austrijai, Bulgārijai, Čehijai, Francijai, Grieķijai, Igaunijai, Kiprai, Lietuvai, Nīderlandei, Norvēģijai, Rumānijai, Slovēnijai, Somijai, Spānijai, Vācijai un Zviedrijai.

Anglijā nosacījumi par prombūtni privātajās skolās var atšķirties no valsts izglītības iestādēs noteiktajiem nosacījumiem. Tomēr visām skolām, tostarp arī privātajām, ir pienākums uzturēt skolēnu apmeklējuma reģistrus. Vietējās pašvaldības ir tiesīgas uzraudzīt skolēnu kavējumus arī privātajās skolās, un, ja tiek konstatēti pārkāpumi, vecākiem var tikt piemērots naudas sods vai pat ierosināta tiesvedība par to, ka bērns neattaisnoti kavē skolu.

Dānijā privātās skolas nav pakļautas tiem noteikumiem, kas regulē skolēnu prombūtni valsts pamatskolās, un tās pašas nosaka savus noteikumus attiecībā uz apmeklētību. Tomēr privātajām skolām ir jāpanāk kavējumu samazināšanās, ņemot vērā pienākumu nodrošināt obligātās izglītības mācību rezultātus vismaz līdzīgā līmenī kā valsts skolās.

Apskatā aptverto valstu normatīvajā regulējumā uzsvērts, ka **skolai, lemjot par skolēna prombūtnes atļauju uz vecāku iesnieguma pamata, jāņem vērā vairāki faktori** (6. attēls)**.**

6. attēls. **Skolas lēmumu ietekmējošie faktori atļaujas piešķiršanai skolēna prombūtnei**

2. tabulā ir apkopota attiecīgo valstu prakse un paredzētā atbildība saistībā ar iekavētā mācību satura apguves nodrošināšanu skolēnam.

2. tabula

Paredzētā atbildība un veicamie pasākumi iekavētā mācību satura apguvei atsevišķās Eiropas valstīs

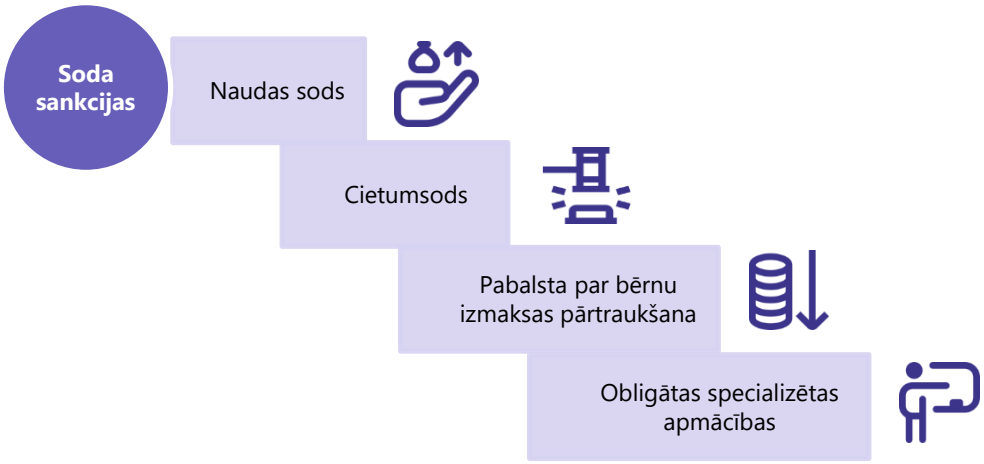
Valsts	Paredzētā atbildība un veicamie pasākumi iekavētā mācību satura apguvei
Anglija	Izglītības iestāde ir atbildīga par visu mācību programmai reģistrēto skolēnu izglītošanu, tostarp par atbalsta sniegšanu tiem skolēniem, kuri dažādu iemeslu (gan attaisnotu, gan neattaisnotu) dēļ nav apmeklējuši nodarbības.
Austrija	Pasākumus iekavētā mācību satura apguves nodrošināšanai nosaka klases audzinātājs vai attiecīgā priekšmeta skolotājs.
Bulgārija	Ja skolēni attaisnojošu iemeslu dēļ ir bijuši prombūtnē ilgāk nekā 10 mācību dienas un viņiem ir grūti apgūt iekavēto mācību saturu, skolai ir pienākums nodrošināt attiecīgajiem skolēniem vispārēju atbalstu. Šis atbalsts ietver tālmācību elektroniskā vidē, individuālas vai kombinētas mācības, ja skolēns veselības vai citu pamatotu, ar dokumentu apliecinātu iemeslu dēļ nevar apmeklēt skolu. Lai novērstu mācīšanās grūtības, jāorganizē papildu apmācība atsevišķos mācību priekšmetos, īpaši uzsverot bulgāru valodas apguvi, tostarp lasītprasmes uzlabošanu tiem skolēniem, kuriem bulgāru valoda nav dzimtā valoda.
Čehija	Atbildība par iekavētā mācību satura apguvi gulstas uz skolēnu un viņa vecākiem. Ja skolas direktors, ņemot vērā skolēna veselības stāvokli vai citus nopietnus iemeslus, pilnībā vai daļēji atbrīvo viņu no konkrēta mācību priekšmeta apguves skolā, viņam jānodrošina alternatīva izglītības metode šā priekšmeta apguves nodrošināšanai.
Dānija	Skolēniem, kuri atrodas prombūtnē veselības problēmu dēļ, mājmācība jāuzsāk ne vēlāk kā pēc trim nedēļām jeb 15 mācību dienām no prombūtnes sākuma.
Francija	Pastāvīgas prombūtnes gadījumā tiek izstrādāts atbalsta plāns, kas paredz ciešu sadarbību starp vecākiem un izglītības iestādi, lai palīdzētu izglītojamam apgūt iekavēto mācību saturu. Procesu koordinē skolas direktors.
Grieķija	Nav skaidri noteikta regulējuma, kas nodrošinātu skolēnam garantētu iekavētā mācību satura apguvi. Tomēr skolēniem ir pieejami papildu atbalsta pasākumi, piemēram, ārpusstundu apmācība un piekļuve digitālajai izglītības platformai, kas ļauj izmantot mācību materiālus pēc vajadzības, palīdzot veiksmīgāk apgūt iekavēto mācību saturu.
Igaunija	Nav precīzi noteikts, kā skolēns apgūst iekavēto mācību saturu. Tomēr Pamatskolu un vidusskolu likumā ir paredzēts, ka izglītības iestāde sniedz vispārēju atbalstu izglītojamiem, kuriem ir grūti sasniegt labus mācību rezultātus, īpaši gadījumos, kad prombūtne ir saistīta ar veselības problēmām. Šajā atbalstā ietilpst individuālas pedagoga konsultācijas, speciālistu pakalpojumu pieejamība un, ja nepieciešams, speciālas individuālas, kā arī grupām organizētas nodarbības, lai palīdzētu apgūt mācību saturu.

Valsts	Paredzētā atbildība un veicamie pasākumi iekavētā mācību satura apguvei
Kipra	Ja skolēns kāda iemesla dēļ nav ieradies skolā, viņam sadarbībā ar skolotāju jākompensē iekavētās mācības, kā arī jāizpilda viņa prombūtnes laikā klasei uzdotie uzdevumi. Skolēns var izmantot arī iespēju mācīties attālināti, lai veiksmīgi sekotu līdzi mācību procesam un apgūtu visu nepieciešamo mācību saturu.
Lietuva	Lai nodrošinātu, ka skolēni veiksmīgi kompensē iekavēto mācību saturu, tiek izmantotas dažādas pieejas un rīki, tostarp digitālās mācību platformas. Šīs platformas kļūst aizvien populārākas, jo tās palīdz skolēniem uzņemties atbildību par mācīšanos un viņi var mācīties neatkarīgi un sekot līdzi progresam. Skolotājiem šīs platformas piedāvā iespēju uzraudzīt skolēnu sniegumu, identificēt mācību nepilnības un savlaicīgi sniegt atgriezenisko saiti.
Nīderlande	Kavējumu gadījumā izglītības iestāde var sastādīt individuālu mācību plānu, lai vadītu skolēna mācīšanās procesu viņa prombūtnes laikā, cenšoties pēc iespējas ierobežot apmācības trūkumu. Ja skolēns atrodas ilgstošā un pamatotā prombūtnē, piemēram, ilgstoši slimo, skolai ir jānodrošina tālmācība.
Norvēģija	Parasti skolai nav pienākuma nodrošināt papildu mācību nodarbības tiem skolēniem, kuri kavējuši mācības iepriekš piešķirta atbrīvojuma dēļ. Tomēr biežas vai ilgstošas prombūtnes gadījumā tiek īstenoti individuāli pielāgoti pasākumi, lai nodrošinātu skolēniem iespējas turpināt apgūt obligāto izglītību un pildīt ar to saistītos pienākumus.
Polija	Ja bērns veselības stāvokļa dēļ ilgstoši neapmeklē skolu, tiek īstenoti atbalsta pasākumi, lai palīdzētu viņam apgūt iekavēto mācību saturu. Skola var nodrošināt individuālu apmācību, kā arī, ja bērna veselības stāvoklis to pieļauj, organizēt mācību stundas bērna dzīvesvietā ar skolotāju iesaisti. Savukārt īsākas prombūtnes gadījumā vecākiem ir pienākums sekot līdzi tam, lai bērns savlaicīgi apgūtu iekavēto mācību saturu.
Portugāle	Ilgstošas prombūtnes gadījumā skolēniem, kas nav sasnieguši 16 gadu vecumu, skola nosaka atbalsta pasākumus, kuru mērķis ir palīdzēt izglītojamiem atgūt kavēto gan mācību procesā, gan skolas dzīvē. Atbildība par šo pasākumu īstenošanu gulstas uz skolēniem un viņu vecākiem. Par konkrēto atbalsta veidu lemj klases audzinātājs vai to mācību priekšmetu skolotāji, kuru stundās prombūtne pārsniedz pieļaujamo, skolas iekšējās kārtības noteikumos paredzēto robežu. Atbalsta pasākumi var ietvert, piemēram, ikdienas vai iknedēļas pagarināto laiku, kas pavadāms skolā un veltīts kavēto uzdevumu un aktivitāšu izpildei.
Rumānija	Skolēnam patstāvīgi ir jānodrošina iekavētā mācību satura apguve. To iespējams īstenot, veicot papildu uzdevumus vai piedaloties īpaši organizētās nodarbībās ārpus ierastā mācību stundu laika.
Slovākija	Skolēnam pēc atgriešanās no prombūtnes tiek sniegts atbalsts iekavētā mācību satura apguvei atbilstoši izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem.
Slovēnija	Skolēnam pēc atgriešanās no prombūtnes tiek sniegts atbalsts iekavētā mācību satura apguvei atbilstoši izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem.
Somija	Ilgstošas prombūtnes gadījumā skolēniem var tikt nodrošināts pastiprināts vai speciāls atbalsts, kā arī iespēja turpināt izglītību pēc individuāla mācību plāna.
Spānija	Skolotājs, sadarbojoties ar skolēna vecākiem, ir atbildīgs par to, lai skolēns apgūtu iekavēto mācību saturu. Lai nodrošinātu tiesības uz izglītību tiem skolēniem, kuri dažādu iemeslu dēļ nevar regulāri apmeklēt mācības klātienē, jāparedz atbilstošas tālmācības iespējas vai specifisks izglītības atbalsts.
Vācija	Kopumā tiek uzskatīts, ka atbildība par iekavētā mācību satura apguvi vispirms gulstas uz pašu skolēnu, savukārt pamatskolas izglītības pakāpē – uz viņa vecākiem. Daudzās skolās tiek piedāvāti speciāli risinājumi, piemēram, mājasdarbu serviss vai citi informācijas kanāli, kur skolēni var iegūt ziņas par iekavēto mācību saturu. Daudzas skolas šim nolūkam izmanto arī digitālās mācību platformas. Ja šādu iespēju nav, skolēnam šī informācija jāiegūst tik un tā. Ziemeļreinas-Vestfālenes federālajā zemē normatīvais regulējums noteic, ka gadījumos, kad skolēniem tiek piešķirts ilgstošs atbrīvojums no skolas, piemēram, lai attīstītu viņu zinātnisko, sportisko vai mākslinieciskо talantu, izglītības iestādei jānodrošina atbilstoši alternatīvi mācību pasākumi.
Zviedrija	Ja pastāv risks, ka skolēns biežas vai ilgstošas prombūtnes dēļ varētu nesasniegt obligātās izglītības prasībām atbilstošu zināšanu līmeni, izglītības iestādei ir pienākums nodrošināt viņam piemērotu

Valsts	Paredzētā atbildība un veicamie pasākumi iekavētā mācību satura apguvei
	atbalstu. Šāds atbalsts tiek sniegts divos veidos: papildu korekcijas formā – īstermiņa, konkrētai situācijai pielāgoti pasākumi – vai kā īpašs atbalsts, kas ietver plašākas ilgtermiņa iniciatīvas, piemēram, speciālas mācību grupas, individuālu apmācību, tālmācību vai pielāgotu mācību programmu. Lēmumu par īpašā atbalsta nodrošināšanu pieņem skolas direktors.

4. Soda sankcijas vecākiem par bērnu kavējumiem

Soda sankcijas vecākiem par bērna kavējumiem izglītības iestādēs dažādās Eiropas valstīs ievērojami atšķiras. **Vairākās valstīs normatīvais regulējums paredz pastiprinātu vecāku atbildību par bērna kavējumiem obligātās izglītības iestādēs un nosaka īpašas soda sankcijas** (7. attēls).

7. attēls. **Soda sankcijas vecākiem**

Eiropas valstu normatīvajā regulējumā paredzētās soda sankcijas vecākiem par neattaisnotiem bērna kavējumiem parasti tiek izmantotas kā galējs līdzeklis pēc tam, kad citi pasākumi kavējumu novēršanai nav devuši vēlamo rezultātu (3. tabula).

3. tabula

Normatīvajos aktos noteiktās soda sankcijas vecākiem atsevišķās Eiropas valstīs

Valsts	Naudas sods vecākiem	Citas sankcijas
Anglija	Saskaņā ar regulu vecākiem, kuri nenodrošina to, lai bērns regulāri apmeklē izglītības iestādi, un pieļauj neattaisnotus kavējumus, vietējās pašvaldības atbildīgās institūcijas var piemērot naudas sodu 80 sterliņu mārciņu (aptuveni 96 *euro*) apmērā. Ja sods netiek samaksāts 21 dienas laikā, tā apmērs dubultojas līdz 160 mārciņām (aptuveni 192 *euro*). Atkārtota pārkāpuma gadījumā triju gadu laikā tiek piemērots 160 mārciņu sods, savukārt trešā pārkāpuma gadījumā vecāks var tikt saukts pie atbildības tiesas ceļā. Tiesa var piemērot ne vien naudas sodu līdz 2500 sterliņu mārciņām (aptuveni 2993 *euro*), bet arī piespriest brīvības atņemšanu līdz trim mēnešiem vai nosacītu sodu, tostarp nosakot, ka vecākiem obligāti jāapmeklē izglītojošas nodarbības.	
Austrija	Ja skolēns obligātās izglītības posmā bez attaisnojoša iemesla kavē mācības vairāk nekā trīs dienas (neatkarīgi no to secīguma), izglītības iestādei saskaņā ar Federālo likumu par obligāto izglītību ir pienākums ziņot par to vietējai izglītības direkcijai. Tā savukārt ir tiesīga piemērot vecākiem naudas sodu no 110 līdz 440 *euro*.	Ja naudas sods netiek samaksāts, var tikt piemērota brīvības atņemšana līdz divām nedēļām.

Valsts	Naudas sods vecākiem	Citas sankcijas
Bulgārija	Saskaņā ar Pirmsskolas un skolas izglītības likumā noteikto vecākiem, kuri nepilda pienākumu nodrošināt, lai bērns regulāri apmeklē obligātās izglītības iestādi, pašvaldība ir tiesīga piemērot naudas sodu no 50 līdz 150 Bulgārijas levām (aptuveni 25–77 *euro*). Atkārtota pārkāpuma gadījumā sods palielinās un var sasniegt no 100 līdz 500 Bulgārijas levām (aptuveni 51–256 *euro*).	Var tikt pārtraukta ģimenes pabalsta par bērnu izmaksa, ja viena kalendāra mēneša laikā tiek konstatēti šādi neattaisnoti kavējumi: • bērnam obligātās pirmsskolas izglītības grupā – vairāk nekā trīs dienas; • izglītojamam obligātās izglītības iestādē – vairāk nekā piecas mācību stundas. Tiesības saņemt ikmēneša ģimenes pabalstu var atjaunot ne agrāk kā vienu gadu pēc tā izmaksas pārtraukšanas dienas.
Čehija	Ja vecāki nevērīgi izturas pret bērna pienākumu apmeklēt izglītības iestādi, pašvaldība saskaņā ar Izglītības likumu ir tiesīga piemērot vecākiem naudas sodu līdz 5000 Čehijas kronām (aptuveni 200 *euro*).	Smagākajos vai atkārtotos gadījumos vecāku nolaidīgā attieksme pret bērna pienākumu apmeklēt izglītības iestādi var tikt kvalificēta kā noziedzīgs nodarījums, kas apdraud nepilngadīgā audzināšanu, un tādējādi saskaņā ar Krimināllikumu lietu izskata tiesā. Par to var tikt piemērots brīvības atņemšanas sods līdz diviem gadiem.
Dānija	Nav paredzēts.	Pašvaldība izvērtē situāciju un pieņem lēmumu par bērnu un jauniešu pabalsta (*Børne-og ungeydelse*) izmaksas pārtraukšanu ģimenei, ja skolēns ceturkšņa laikā neattaisnoti kavējis vairāk nekā 15 % no kopējās mācību stundu slodzes.
Francija	Saskaņā ar Krimināllikumu vecākiem var tikt piemērots naudas sods līdz 750 *euro*, ja pēc Valsts izglītības dienesta iepriekšēja brīdinājuma viņi joprojām nenodrošina, lai bērns regulāri apmeklē skolu, vai arī viņi sniedz nepatiesu informāciju par prombūtnes iemesliem.	Kā galējo līdzekli prokurors var vecākiem izvirzīt apsūdzību par krimināpārkāpumu, kas var būt par pamatu krimināvajāšanas uzsākšanai.
Grieķija	Saskaņā ar likumu, kas regulē izglītības sistēmu, tiesa vecākiem var piemērot naudas sodu vai brīvības atņemšanu līdz diviem gadiem (atkarībā no pārkāpuma smaguma), ja skolēns, kas nav sasniedzis 16 gadu vecumu, nemācās vai bez attaisnojoša iemesla regulāri neapmeklē izglītības iestādi.	
Igaunija	Nav paredzētas speciālas sankcijas vai sodi.	
Itālija	Nav paredzēts.	Saskaņā ar galveno izglītības jomu reglamentējošo normatīvo aktu vecāks, kuru pašvaldības vadība jau iepriekš ir oficiāli brīdinājusi par neattaisnotu bērna prombūtni un kurš vienas kalendāra nedēļas laikā nesniedz pietiekami pamatotu skaidrojumu, var tikt saukts pie krimināatbildības un sodīts ar brīvības atņemšanu līdz vienam gadam.
Īrija	Saskaņā ar Izglītības (labklājības) likumu vecāki, kuri nepilda pienākumu nodrošināt, lai bērns apmeklē obligātās izglītības iestādi, tiek atzīti par likumpārkāpējiem un var tikt sodīti ar naudas sodu līdz 634,87 *euro*, brīvības atņemšanu līdz vienam mēnesim vai arī ar abu sodu kombināciju. Turklāt par katru nākamo dienu, kurā bērns turpina neapmeklēt izglītības iestādi bez attaisnojuma, vecākiem var tikt piemērots papildu sods 253,95 *euro*.	
Kipra	Saskaņā ar Pamatizglītības un vidējās izglītības likumu vecāki, kuri nepilda pienākumu uzraudzīt, lai bērns apmeklē izglītības iestādi, var tikt saukti pie krimināatbildības par noziedzīgu nodarījumu. Par to paredzēts naudas sods līdz 1000 *euro* un/vai brīvības atņemšana uz laiku līdz trim mēnešiem.	
Lietuva	Nav paredzētas speciālas sankcijas vai sodi.	

Valsts	Naudas sods vecākiem	Citas sankcijas
Nīderlande	Vecākiem, kuri nenodrošina, lai bērns apmeklē izglītības iestādi, tiesa var piemērot naudas sodu līdz 3700 *euro* vai cietumsodu līdz vienam mēnesim.	Ja 16 vai 17 gadus veci jaunieši turpina kavēt skolu un visi preventīvie pasākumi ir bijuši neefektīvi, izglītības iestāde var ierosināt sociālās apdrošināšanas iestādei pieņemt lēmumu par pabalsta izmaksas pārtraukšanu par šo jaunieti.
Norvēģija	Izglītības likums paredz krimināltiesisku atbildību vecākiem, ja viņi tīši vai nolaidīgi neievēro pienākumu nodrošināt, lai bērns apmeklē obligātās izglītības iestādi. Ja pašvaldība ziņo par šādiem pārkāpumiem, policija var veikt izmeklēšanu un vecākiem var tikt piemērots naudas sods.	Nav paredzēts.
Polija	Regulējums attiecībā uz administratīvajiem pārkāpumiem noteic, ka pašvaldība vecākiem par to, ka bērns neapmeklē izglītības iestādi, var piemērot vienreizēju naudas sodu līdz 10 000 Polijas zlotu (aptuveni 2346 *euro*), savukārt atkārtota pārkāpuma gadījumā sods var sasniegt pat 50 000 Polijas zlotu (aptuveni 11 730 *euro*).	Nav paredzēts.
Portugāle	Nav paredzēts.	Likums par skolēnu statūtiem un skolas ētiku vecākiem, kuri nepilda pienākumu nodrošināt, lai bērns apmeklē obligātās izglītības iestādi, paredz iespēju noteikt, ka vecākiem obligāti jāapmeklē specializētas mācību nodarbības. Likums paredz arī iespēju pārtraukt valsts piešķirtā sociālā un ģimenes pabalsta izmaksu.
Rumānija	Izglītības jomu reglamentējošajā likumā vietējai izglītības pārvaldei un bērnu aizsardzības dienestiem paredzētas tiesības piemērot vecākiem, kuri nenodrošina, lai bērns apmeklē obligātās izglītības iestādi, naudas sodu no 100 līdz 1000 Rumānijas leju (aptuveni no 20 līdz 201 *euro*) vai noteikt pienākumu veikt sabiedrisko darbu.	Saskaņā ar Krimināllikumu vecāku, kuram uzticēts nepilngadīgais un kurš nepamatoti atsakās vai jebkādā veidā liedz bērnam apmeklēt obligātās vispārējās izglītības nodarbības, var sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim mēnešiem līdz vienam gadam vai arī piemērot naudas sodu.
Slovākija	Saskaņā ar izglītības jomu reglamentējošo likumu vietējai pašvaldībai ir tiesības piemērot naudas sodu vecākam, kura bērns bez attaisnojuma kavē vairāk nekā 15 mācību stundas mēnesī vai vairāk nekā 60 mācību stundas visa mācību gada laikā. Naudas soda apmērs var svārstīties no 30 līdz 331,50 *euro*.	Darba, sociālo un ģimenes lietu centrālajam birojam, kura kompetencē ietilpst citstarp sociālo pakalpojumu sniegšana, atsevišķos gadījumos ir tiesības noteikt, ka vecāku pabalstu par bērnu saņem pašvaldība. Ja vecāks trīs mēnešus pēc kārtas nespēj nodrošināt, lai bērns pienācīgi apmeklē skolu, pabalsta apmērs var tikt samazināts līdz 50 % no sākotnējās summas uz laiku, kas nav īsāks par trim mēnešiem. Ja šāda rīcība atkārtojas un vecāks atkārtoti neievēro pienākumu nodrošināt bērnam izglītības ieguvi, Krimināllikumdekss paredz pašvaldībai tiesības iesniegt sūdzību tiesībaizsardzības iestādēm, pamatojoties uz aizdomām par jaunieša morālās audzināšanas apdraudējumu. Par šādu pārkāpumu

Valsts	Naudas sods vecākiem	Citas sankcijas
		var piemērot brīvības atņemšanu uz laiku no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem.
Slovēnija	Nav paredzētas speciālas sankcijas vai sodi.	
Somija	Pamatizglītības likumā ir noteikts, ka gadījumos, kad vecāki nepilda pienākumu nodrošināt, lai bērns apmeklē obligātās izglītības iestādi, viņiem var tikt piespriests naudas sods. Soda piemērošanu var ierosināt izglītības iestāde vai pašvaldība, ziņojot par pārkāpumu policijai. Naudas sodu nosaka ar tiesas lēmumu.	Nav paredzēts.
Spānija	Valsts mēroga normatīvajos aktos nav paredzētas speciālas sankcijas vai sodi. Tomēr pašvaldībām ir tiesības noteikt sankcijas. Piemēram, Madridē vecākiem ir noteikta civiltiesiskā atbildība par bērnu disciplīnas pārkāpumiem skolā.	
Ungārija	Ja neattaisnota bērna prombūtne sasniedz 30 nodarbības mācību gada laikā vai pirmsskolas izglītībā – 11 mācību dienas, vecākiem var tikt piemērots naudas sods.	Ja neattaisnota bērna prombūtne sasniedz 50 nodarbības mācību gada laikā vai pirmsskolas izglītībā – 20 mācību dienas, izglītības iestādes direktors ir tiesīgs ierosināt atbildīgajai iestādei apturēt ģimenes pabalsta izmaksu par bērnu.
Vācija	Sankcijas un sodi ir noteikti attiecīgajā izglītību reglamentējošajā regulējumā federālo zemju līmenī. Par naudas soda piemērošanu lemj kompetentā administratīvā iestāde. Piemēram, saskaņā ar Brēmenes skolu likumu neattaisnoti kavējumi tiek uzskatīti par obligātās izglītības iestādes apmeklēšanas noteikumu pārkāpumu un tiek kvalificēti kā administratīvs pārkāpums. Par to vecākiem var piemērot naudas sodu līdz 2000 *euro*. Ja pienākuma nepildīšana kļūst sistemātiska vai atkārtojas, šādu rīcību var kvalificēt kā noziedzīgu nodarījumu un piemērot naudas sodu līdz 180 dienas likmēm* vai cietumsodu līdz sešiem mēnešiem. Turklāt arī pašiem izglītojamiem var tikt piemērots naudas sods līdz 500 *euro*. *Dienas likmes apmēru nosaka tiesa, ņemot vērā personas individuālos apstākļus. Vienas dienas likme atbilst summai, ko persona parasti saņem kā neto ienākumus vienas darbdienas laikā.	
Zviedrija	Ja vecāki nepilda pienākumu nodrošināt, lai bērns regulāri apmeklē izglītības iestādi, saskaņā ar Skolu likumā noteikto viņiem var tikt piemērots naudas sods. Lēmumu par soda piemērošanu pieņem attiecīgās pašvaldības skolu inspekcija.	Nav paredzēts.

Lai gan normatīvie akti paredz iespēju piemērot sankcijas vecākiem par neattaisnotiem bērnu kavējumiem, **tiek atzīts, ka pirms soda piemērošanas prioritāri būtu jāīsteno profilaktiski un atbalstoši pasākumi, kas veicina izpratni, sadarbību un vecāku atbildīgu attieksmi pret bērna pienākumu iegūt izglītību.**

Rīcības iespējas mācību apmeklēšanas nodrošināšanai Anglijā

Lai nodrošinātu regulāru skolas apmeklēšanu, sadarbojoties **vietējai pašvaldībai** un **izglītības iestādei**, var tikt izmantotas vairākas **normatīvajā regulējumā noteiktas iespējas**. Ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla regulāri kavē mācības, pastāv iespēja rīkoties šādi:

- **izdot rīkojumu vecākiem apmeklēt speciālas nodarbības** – šādu rīkojumu var izdot pašvaldība vai piespriest tiesa;
- **izdot izglītības uzraudzības rīkojumu** – ja vecāki nenodrošina, lai bērns regulāri apmeklē skolu, pašvaldības padome var vērsties tiesā. Tiesa, izvērtējot situāciju, var pieņemt lēmumu par izglītības uzrauga iecelšanu, kurš sniedz atbalstu un palīdz vecākiem īstenot pienākumu nodrošināt bērnam mācību apguvi un viņa klātbūtni izglītības procesā;

- **izsniegt skolas apmeklējuma rīkojumu** – pēc pašvaldības padomes pieprasījuma vecākiem 15 dienu laikā jāiesniedz apliecinājums, ka bērns ir reģistrēts izglītības iestādē vai saņem mājmācību. Ja šāds apliecinājums netiek sniegts, vecākiem var tikt piemērots naudas sods vai krimināltiesiskā atbildība;
- **nosūtīt paziņojumu par naudas sodu** – vietējās pašvaldības amatpersona, izglītības iestādes vadītājs vai policija (atkarībā no nodarījuma specifikas) ir tiesīga katram no vecākiem piemērot naudas sodu 80 sterliņu mārciņu (aptuveni 96 *euro*) apmērā. Ja sods netiek samaksāts 21 dienas laikā, tā apmērs divkāršojas.

Katrai vietējai pašvaldībai ir pienākums izstrādāt un publicēt savā tīmekļvietnē noteikumus par soda naudas paziņojumu izdošanu. Šie noteikumi ir saistoši visām skolām, policijai un attiecīgajiem vietējās pašvaldības darbiniekiem, kuri ir atbildīgi par soda piemērošanas procedūru. Izstrādājot vai grozot minētos noteikumus, pašvaldībai ir jākonsultējas ar vietējām izglītības iestādēm un policiju.

No sodiem iekasētie naudas līdzekļi pašvaldībai ir jānovirza to izdevumu segšanai, kuri saistīti ar skolēnu kavējumu uzraudzības sistēmas administrēšanu un atbalsta pasākumu nodrošināšanu skolas apmeklētības veicināšanai.

Daudzās valstīs tiek rīkotas informatīvās un izglītojošās kampaņas, kuru mērķis ir veicināt to, lai skolēni regulāri apmeklē skolu, samazināt kavējumus un mazināt priekšlaicīgas izglītības pārtraukšanas gadījumu skaitu.

Izglītības iestādes apmeklēšanu veicinoša kampaņa Īrijā

Īrijā par skolas apmeklējuma veicināšanu atbild Izglītības atbalsta dienests (*TESS*), kas darbojas Bērnu un ģimenes aģentūras (*Tusla*) paspārnē. *TESS* sadarbojas ar skolām un citām iesaistītajām pusēm, lai sniegtu atbalstu, īpaši tām izglītības iestādēm, kurās ir daudz skolēnu no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides. Dienests palīdz vecākiem nodrošināt bērniem izglītību, kā arī piedāvā mērķtiecīgu atbalstu skolēniem, kuri bieži kavē skolu un attiecībā uz kuriem pastāv priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks. *TESS* uzsver ciešas sadarbības nozīmi, iesaistot tajā skolēnus, viņu vecākus, skolu vadību, starptautiskos lietpratējus, kā arī atbildīgos valsts dienestus, piemēram, Nacionālo izglītības psiholoģisko dienestu (*NEPS*). Mērķis ir kopīgi rast risinājumus, kas veicinātu regulāru skolas apmeklēšanu un nodrošinātu katram bērnam iespēju iegūt pilnvērtīgu izglītību.

Lai risinātu ar skolas apmeklējuma samazināšanos saistīto problēmu pēc Covid-19 pandēmijas, Īrijas *TESS* uzsāka valsts mēroga informatīvi izglītojošu kampaņu. Tās pamatā bija vebināru cikls, kas tika vērsts uz dažādām iesaistītajām pusēm, kas nodarbojas ar skolas apmeklētības veicināšanu. Kampaņas mērķis bija iepazīstināt sabiedrību ar pieejām, kas balstītas pierādījumos un palīdz uzlabot apmeklētību, kā arī veidot pozitīvu un atbalstošu apmeklēšanas kultūru izglītības iestādēs.

Atsauce

Ja nav norādīts citādi, informācijas avots ir Eiropas valstu nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (*ECPRD*) platformā šā apskata izstrādes vajadzībām publicēto informācijas pieprasījumu Nr. 5921 "Par skolēnu kavējumiem obligātās izglītības iestādēs" (*On Pupil Absences in Compulsory Education Institutions*).

Darba noformējumā izmantoti attēli no tīmekļvietnēm https://freeflagicons.com/, https://www.flaticon.com/.

Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz apskatu, tā autori un Latvijas Republikas Saeimu ir obligāta. Nekomerciālos nolūkos apskatu drīkst pārpublicēt vai citādi izmantot bez īpašas saskaņošanas ar Latvijas Republikas Saeimu un autori.

Atsaucoties uz apskatu, izmantojama šāda norāde:
Beizītere, I., 2025. *Skolēnu kavējumu izglītības iestādē regulējums un vecāku atbildība Eiropas valstīs*. Apskats. Rīga, Latvija: Latvijas Republikas Saeimas Analītiskais dienests.

Latvijas Republikas Saeima un apskata autore neuzņemas atbildību par apskatā iekļautās informācijas turpmāku izmantošanu un tās radītajām sekām.

Apskats neatspoguļo Latvijas Republikas Saeimas kā likumdevēja viedokli.

Visas mantiskās tiesības uz apskatu pieder Latvijas Republikas Saeimai.

ISBN 978-9934-598-90-6